

KOOSKÕLASTUSTABEL

1. Sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta esitatud märkused

	Märkuse sisu	Vastus
Jrk nr	Märkuse esitaja: Rahandusministeerium	Kommentaar märkusele
1	Eelnõu §-s 3 esitatud väärtpaberite registri pidamise seaduse § 7 lõike 3 ³ muudatusest tuleks välja jätta viide pensionide statistika tegemisele. Kui Sotsiaalministeerium peab selle viite säilitamist tingimata vajalikuks, tuleks seletuskirjas selgitada, millist statistikat on pensionikonto andmete pealt plaanis teha ja põhjendada selle vajalikkust. Statistika tegemist ei ole seletuskirjas praegu üldse mainitud.	<p>Selgitame</p> <p>Viidet „...ja pensionide statistika tegemiseks“ ei pea välja jätma. SKAIS-i (SÜS § 38 lg 1) üheks eesmärgiks on ülesannete analüüsimine ja statistika tegemine, mistõttu on andmete edastamine SKAIS-i vastutava töötleja ülesannete täitmiseks õiguspärane. Praktika on samasugune paljudes teistes andmekogudes (nt vangiregister, EHIS, tervise infosüsteem), kus statistika on eesmärgina seaduse tasandil ette nähtud. EVKS-s täpsustamine loob läbipaistvust, kuid ei tähenda isikuandmete avalikustamist – töötlemine toimub koond- ja mitteisikustatud kujul.</p> <p>Küll aga täiendame seletuskirja, kirjeldades selgelt, et statistika on agregaatne ning tuues vajadusel tüüpnäited (osalusmäärad, vanuserühmade jaotused, koondmahud), ilma üksikisikut tuvastamata.</p>
	Märkuse esitaja: Kultuuriministeerium	Kooskõlastatud
	Märkuse esitaja: Haridus- ja Teadusministeerium	

2	<p>Esitasite kooskõlastamiseks sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu.</p> <p>Kooskõlastame eelnõu järgmiste ettepanekutega.</p>	
	<p>Praktikas on probleemiks erihoolekandeteenuse järjekorra pidamine. Kehtiva seaduse kohaselt paneb Sotsiaalkindlustusamet erihoolekandeteenust saama õigustatud inimese taotletud teenuse järjekorda alates erihoolekandeteenuse osutamise otsuse tegemise kuupäevast. Sotsiaalhoolekande seadus võimaldab teenuse järjekorda panna vähemalt 16-aastase teenust saama õigustatud inimese. Kuna kohtadega on kitsas, siis enamasti nii ka tehakse.</p> <p>Eelnõu kohaselt peab teenust saama õigustatu teavitama Sotsiaalkindlustusametit seitsme päeva jooksul talle teenuskoha pakkumisest pakutava koha vastuvõtmisest või sellest keeldumisest ning asuma teenust kasutama seitsme kuni 14 päeva jooksul teenuskoha vastuvõtmise kinnitamisest. Kui inimene keeldub teist korda mõjuva põhjuseta minemast erihoolekandeteenust saama, arvatakse ta erihoolekandeteenuste järjekorrast välja.</p> <p>Eelkirjeldatud probleemi vältimiseks teeme ettepaneku eelnõu § 1 p 6 täiendamiseks: 6) paragrahvi 76 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(5) Kui inimene keeldub teist korda mõjuva põhjuseta pakutud teenuskoha vastuvõtmisest, arvatakse ta erihoolekandeteenuse järjekorrast välja. Erihoolekandeteenuse järjekorrast ei või arvata välja põhiharidust omandavat õpilast nominaalse õppeaja jooksul.“</p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud</p>
3	<p>Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse SHS 3. peatükki (riigi korraldatav abi) 7³. jaoga, milles on §-d 130¹²–§ 130¹⁵. Täiendus puudutab viipekeelevõime kaugtõlketeenuse ja kirjutustõlketeenuse regulatsiooni loomist. Juhime tähelepanu, et teenuse katkestamine või mittekättesaadavus pole reguleeritud. Mida teha juhul, kui rakenduses tekib rike, teenus katkeb, tõlk ei ilmu? Kuidas on tagatud teenuse järjepidevus ja asendamine kiiretes olukordades?</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Teenuse katkemise või mittekättesaadavuse korral on tegu teenuse korraldusliku küsimusega, mida ei ole vajalik SHS-is eraldi sätestada, sest sedalaadi detailsemad kokkulepped reguleeritakse SKA ja teenuseosutajate vahel sõlmitavates lepingutes.</p> <p>Kõigi sotsiaalteenuste toimimine erinevates kriisiolukordades on läbi mõeldud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu väljatöötamise raames ning need põhimõtted kajastuvad ka praegu</p>

		Riigikogu menetluses olevas eelnõus. Lisaks on SKAs koostamisel erinevate riigi poolt osutatavate sotsiaalteenuste toimepidevusplaanid.
	Märkuse esitaja: Justiits- ja Digiministeerium	
	Justiits- ja Digiministeeriumile on saadetud kooskõlastamiseks sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse (SÜS) ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega.	
4	<p>Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse SÜS § 38 lõiget 1. Muudatusega lisatakse andmekogu eesmärkide hulka pensioniinfo avaldamine. Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul ei ole see õige sõnastus eesmärgi kohta. Nimelt on hetkel sotsiaalkaitse infosüsteemis üksnes esimese pensionisamba info. Eelnõuga nähakse ette, et andmekogusse hakkavad laekuma ka teise ja kolmanda samba pensioniinfo selleks, et isik näeks ühest ja samast kohast kogu oma pensioniinfot. Kõigi kolme samba info ühte kohta koondamine võimaldab analüüsida isiku pensioniinfot ja kuvada seda pensionikalkulaatoris. Isik näeb üksnes iseenda pensioniinfot, sisenedes selleks iseteeninduskeskkonda. Iseenda andmetega tutvumine iseteeninduses on andmesubjekti õigus oma andmetega tutvuda ning see ei kujuta endast pensioniinfo avaldamist. Näiteks on võimalik iseteeninduses näha andmeid ka isikule endale makstud toetuste kohta, kuid toetuste puhul andmekogu eesmärk avaldamist ei kajasta. Palume asendada eelnõus pensioniinfo avaldamine pensioniinfo analüüsimise ja koondamisega. SÜS § 38 lõikes 2 on sätestatud, et sotsiaalkaitse infosüsteemi asutab ja selle põhimääruse kehtestab minister. Juhime tähelepanu, et seaduse tasandi regulatsiooni ette nägemisega on register juba asutatud, seega ei saa asutamist enam edasi delegeerida. Palume sättest välja jätta sõnad „asutab ja selle“.</p>	<p>Selgitame. Isikule näidatakse infot iseteenindusportaalis ja see töötlus on kajastatud eraldi lisatavas punktis 2 (SÜS § 38 lõiget 1 täiendatakse punktiga 4). Pensioniinfo avaldamine sai lisatud täiendusena üldisesse statistika punkti, mis võimaldab teha andmekogu andmete alusel igasugust statistika. Me ei pea õigeks, et sel eesmärgil tehtavad üksiktoimingud tuleks seaduse tasandil reguleerida (koondada, arvutada vms). Selliselt ei ole kajastatud see mitte üheski teises näiteks, kus registri enda eesmärgiks on statistika ja selle avaldamine. Nii näiteks on vangiregistri juures toodud eesmärgid (võimaldada andmetöötlust uuringute ja statistiliste ülevaadete tegemiseks, poliitika kujundamiseks...) jne, kõiki siinjuures kordamata.</p> <p>Arvestatud. Kuigi antud muudatused (asutab) viidi eraldi just isikuanandmete kaitse seaduse rakendamise seaduses eraldi sisse, saame aru, et praktika on</p>

		tänaseks muutunud (kuigi veel paar aastat tagasi tehtud KES sisaldab samasuguseid norme).
5	<p>Eelnõu § 2 punktiga 3 muudetakse SÜS § 39 ning täiendatakse seal töödeldavate isikuandmete loetelu. Kuna kokkuleppeliselt on isiku üldandmetel kindel sisu ja sinna alla kuuluvad nimi, isikukood, sugu, kodakondsus, kontakt, sh aadress; ja emakeel, siis palume SÜS § 39 lõike 1 punkt 1 sõnastada järgmiselt:</p> <p>1) isiku üldandmed ning isiku surm, surnuks või teadmata kadunuks tunnistamise fakt, elamisloa ja -õiguse andmed, andmed eestkoste või hooldusõiguse kohta ning andmed Eesti Vabariiki saabumise ja sealt lahkumise kohta;</p> <p>Selline muudatus aitab tagada seaduste üleselt ühtset tõlgendust, mida peetakse silma isiku üldandmete all.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu on täiendatud.</p>
6	<p>Pensionikalkulaatori osas tuleks seletuskirjas avada, mis muutub seoses praegu olemas olevate pensionikalkulaatoritega. Kas Sotsiaalkindlustusameti (SKA) poolt pakutav täiendava andmevahetusega kalkulaator on täpsem, personaalsem vms? Praegu pakuvad pensionikalkulaatorit Eesti teabevärv eesti.ee (SKA), Pensionikeskus ja pangad (internetipankades).</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Eelnõu tulemusel koondatakse sotsiaalkaitse infosüsteemi I, II ja III samba andmed ning kasutatakse neid ühtses pensionikalkulaatoris. Kalkulaator täidab inimese andmed automaatselt, rakendab seadusest tulenevaid ametlikke arvutusreegleid (sh indekseerimine, paindliku pensioni vähendus/suurendus ja maksustamine) ning võimaldab personaalseid stsenaariume. Erinevalt olemasolevatest pensionikalkulaatoritest (eesti.ee, Pensionikeskus, pangad) annab uus riiklik kalkulaator tooteneutraalse ja tervikliku vaate kõigist kolmest sambast. Andmeid ei avalikustata – isik näeb üksnes iseenda andmeid iseteeninduses; kolmandatele isikutele andmete edastamine toimub üksnes seaduses sätestatud aluste</p>
7	<p>Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud</p>	<p>Arvestatud.</p>

	arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.	
	Märkuste esitaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
	Täname sotsiaalministrit sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ning väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks edastamise eest.	
8	<p>Täname sotsiaalministrit sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ning väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks edastamise eest.</p> <p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium toetab viipekeelee kaugtõlke teenuse ja kirjutustõlke teenuse püsivaks muutmist. Tegemist on kurtide inimeste jaoks oluliste ligipääsetavuse lahendustega, mis toetavad iseseisvat toimetulekut igapäevaelus ning eesti viipekeelee kasutamist. Soovime juhtida tähelepanu ja teha ettepaneku, et viipekeelee kaugtõlke teenust ning kirjutustõlke teenust võimaldataks kõigile lastele, sõltumata vanusest, kellel on selleks vajadus (eelnõu § 130¹³). Alla 13-aastastele lastele ei peaks teenuse osutamist keelama, vaid teenuse osutaja saaks küsida lapse seadusliku esindaja nõusolekut. Selgituseks: Eelnõu § 130¹³ sätestab, et viipekeelee kaugtõlke ja kirjutustõlke teenuse saaja peab olema vähemalt 13-aastane. Seletuskirjas on seda põhjendatud isikuandmete kaitse seadusega ning viidatud, et pilootprojekti käigus ei ilmnenud alla 13-aastaste kasutust. Samas on jäänud märkimata, et isikuandmete kaitse seaduse § 8 lõige 2 lubab alla 13-aastaste laste isikuandmete töötlemist lapse seadusliku esindaja nõusolekul. Kui pilootprojekti ajal ei olnud alla 13-aastastel võimalik teenust kasutada, ei saa järeldada, et neil puudus selleks vajadus. Eestis hakkavad lapsed iseseisvalt koolis käima 6–7-aastaselt ning liiguvad avalikus ruumis ilma saatjata, mistõttu võivad sattuda olukordadesse, kus neil on vaja abi või suhelda võõrastega. Kui neil oleks olnud võimalus teenust kasutada, oleks nad seda tõenäoliselt teinud. Kui aga võimalus oli olemas, kuid teenust ei kasutatud, ei välista see, et tulevikus mõni laps teenust vajab ning see suurendaks nende iseseisvust ja turvatunnet. Kui siiski jääb kehtima piirang, et alla 13-aastastele teenust ei võimaldata, palume täpsustada, mida tähendab seletuskirjas toodud väide, et pilootprojekti käigus ei ilmnenud vajadust teenuse järele selles vanuserühmas</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Aitäh toetuse eest. Ettepanekuga võimaldada kaugtõlketeenust ja kirjutustõlketeenust noorematele kui 13-aastastele on arvestatud.</p>
	Märkuste esitaja: Andmekaitse Inspeksioon	

9	<p>Sotsiaalkaitse infosüsteemi (SKAIS) põhimääruse § 1 lg 2 loetleb andmekogu eesmärgi, milleks on sotsiaalkindlustusameti (SKA)seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmine, andes edasi lahtise loetelu tegevustest, milleks p-i 4 järgi on ka EL sotsiaalkindlustust koordineerivatest õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmine. SÜS § 38 lg-s 1 on samuti andmekogu eesmärgiks märgitud SKA seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmine ning edasi on esitatud lahtine loetelu, mis aga andmekogu eesmärgina eelnimetatud p-s 4 toodut ei kajasta. Seega on madalama taseme õigusaktiga laiendatud seaduse volitusnormis toodud eesmärgi. Seaduse volitusnormis on märgitud, et andmekogu pidamise eesmärgiks on „seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmine“. Andmekogu asutamise eesmärk peab volitusnormis olema piisavalt konkreetne ning andma vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse. Ilmselt on soovitud jätta see seaduses võimalikuks lahtiseks, et see kataks ära ükskõik millise SKA ülesande. Samas on küsitav, kuivõrd on see kooskõlas IKÜM-ist tuleneva läbipaistvuse põhimõttega. Seega soovime volitusnormi sõnastuse üle vaadata ja sõnastada selliselt, et volitusnorm annaks selge vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste konkreetsete ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse.</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Seaduses sätestatud ülesanded võivad tuleneda Eesti seadusandlusest või mõnest Euroopa Liidu otsekohalduvast õigusaktist. Viimane võib olla seotud näiteks otsekohalduva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 883/2004, 29. aprill 2004, sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta ja selle rakendusmäärusega (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 987/2009, 16. september 2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord).</p> <p>Tulenevalt õigusaktide rakendamisest, ei ole vastuolus andmekogu põhimääruse täpsustus, mis rakendab otsekohalduvaid määrusi. Õiguslikud alused on sätestatud õigusaktis ja määruste kordamist Eesti õiguskorras tuleks vältida. Küll peavad õigusaktid olema kooskõlas EL-i õigusega (HÕNTE § 3). Viide oleks seaduse reguleerimiseseme seisukohast olulise tähtsusega kui see laieneb kogu seaduse reguleerimisalale, mis aga antud juhul nii ei ole (HÕNTE § 8 lg 5). Seetõttu, koormamata seadust tarbetute kordustega, on põhimääruse tasandil tehtud viide piisav, viidates selgelt EL-i sotsiaalkindlustuse koordineerivatele õigusaktidele ja neist tulenevatele ülesannetele.</p>
---	---	--

		<p>Leiame, et see on kooskõlas IKÜM-iga, sest õiguslik alus (mida IKÜM eeldab) tuleneb EL-i õigusaktist.</p>
10	<p>Lisaks märkasime, et SÜS §-ga 39¹ on antud Sotsiaalministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikele õigus töödelda SKAIS andmeid poliitika kujundamiseks isikut otseselt tuvastatavate andmeteta (ehk eemaldatakse isikukood, nimi ja kontaktid). Sätte sõnastusest võib aru saada selliselt, et on soovitud sätestada poliitika kujundamise eesmärgil andmete töötlemise õiguslik alus SÜS-is ja minna sellega mööda AKI-ga kooskõlastamise kohustusest. Nimelt näeb IKS § 6 lg 5 ette AKI-ga kooskõlastamise nõude, kui tegemist on riigivõimu poolt tehtavate analüüside ja uuringutega, v.a juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise ulatus tulenevad õigusaktist. Praegune SÜS § 39¹ on aga liiga lai ja ei sisalda endas ei uuringu eesmärki ega ka isikuandmete töötlemise ulatust. Poliitika kujundamine uuringu eesmärgina kindlasti ei sobi.</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Viidatud säte ei ole uus säte ning seda ei muudeta käesolevas eelnõus. Viidatud säte on lisatud seadusesse 2022. aastal. Siis kehtisid nii andmekaitse üldmäärus kui kehtiv isikuandmete kaitse seadus, mis reguleerib poliitika kujundamisel tehtavaid poliitika uuringuid. Samasugune säte sisaldub SHS-is Sotsiaalministeeriumi suhtes. Juurdepääs oli vajalik ministeeriumi ülesannete täitmiseks. Juurdepääs on ministeeriumi analüüsiosakonnal ning juurdepääs ei ole otseselt tuvastatavatele isikuandmetele. Need on kaks olulist erisust, mis erinevad isikuandmete kaitse seaduse §-s 6 toodust. Nii ei tule andmeid liita ega siduda, vaid juurdepääs on pseudonüümitud andmelaole, milles välditakse isikustatud andmete kasutust ning see piirneb andmekogu andmetega.</p> <p><u>Seaduse eelnõu</u>, milles oli algselt juurdepääs Sotsiaalministeeriumile, selgitati seda järgmiselt: Paragrahvis 39¹ sätestatakse, et sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistikaga tegeleva osakonnal on õigus töödelda tervise-, töö- ja sotsiaalvaldkonna poliitika kujundamiseks SKAIS-i kantud isikuandmeid ilma, et isik oleks otseselt tuvastatav. Töödeldavateks andmeteks on SÜS § 39 lõikes 1</p>

		<p>nimetatud isikuandmed, v.a isikukood, perekonna- ja eesnimi ning kontaktandmed. Sotsiaalministeerium on kohustatud oma valitsemisala ülesannete raames läbi viima analüüse ja mõjuhindanguid, milleks on vajalik töödelda nii STAR-i kui ka SKAIS-i andmeid. STAR-i ja SKAIS-i andmeid kasutatakse lisaks töö- ja sotsiaalvaldkonnale ka tervisevaldkonna poliitika kujundamiseks. Näiteks rahvatervise seaduse eelnõu seletuskirja mõjude hindamiseks kasutati erihoooldusteenuste andmeid, et täpsustada eluruumi ja toitlustamist puudutavad nõudeid teenust pakkuvatele asutustele. Andmeid kasutatakse ja on varasemalt kasutatud ka olukorra kirjeldamiseks ning erinevate valdkondade olukorra võrdlemiseks, mis ei tähenda alati erinevate valdkondade andmete ühendamist. Näiteks sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse pakkumise mahu võrdlemine tervisevaldkonna taastusravi teenuse pakkumise mahuga (SK lk 60). Samuti on esitatud eraldi mõjuhindang (SK lk 65).</p> <p>Kuna tegemist on analüüsisiosakonna igapäevase tööga ning andmete hulk on piiratud andmekogu andmetega ja neid ei töödelda isikustatud kujul, peeti sellist lahendust proportsionaalseks.</p> <p>Seaduseelnõu esitati kooskõlastamiseks ka Andmekaitse Inspektsioonile (vt JUM-i esitatud eelnõu kooskõlastustabelit, EIS-is 25.10.2021). Siis viitas inspektsioon vaid sellele, et kui andmeid soovitaks nõ linkida teiste</p>
--	--	---

		<p>andmekogudega, siis toimuks ikkagi isikustatud andmete töötlus. Ka siis selgitati kooskõlastustabelis, et isikustatud andmeid Sotsiaalministeeriumile ei jagata ja töötlus piirneb andmekogus olevaga.</p> <p>Kuna teatud valdkonnad liikusid Sotsiaalministeeriumist valitsemisalade lõikes Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse, siis täiendati senist viidet teise ministeeriumiga. Seletuskirja kohaselt oli sooviks tagada võimalus töödelda viibimiskoha KOV-i ja teenust osutava asutuse andmeid, ilma isiku otseselt tuvastamist võimaldavate andmeteta.</p> <p>Muus osas ei ole õigusruum ega andmete töötlemise tõlgendused muutunud, mistõttu peame seda kooskõlas olevaks - juurdepääs on ülesande täitmiseks mis võib olla samuti statistika ning see piirdub andmekogu andmetega ja mida ei töödelda isikustatud kujul.</p>
--	--	---

11	<p>Muudetakse EVKS § 7 lg-t 3³, millega antakse SKA-le õigus saada pensionikonto ja selle omaniku andmeid pensioni suuruse arvutamiseks, isikute nõustamiseks ja pensionide statistika tegemiseks. Selgusetuks aga jääb, mida tähendab õigus saada andmeid statistika tegemiseks – milliseid andmeid ja mille jaoks konkreetselt. Seletuskirjas selle kohta midagi ei ole.</p> <p>Lisaks on EVKS § 13 lg 1 järgi pensioniregister riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu kogumispensionide seaduses sätestatud kohustuslike ja vabatahtlike pensionifondide osakute ning nendega tehtavate toimingute registreerimiseks. Seega ei näe andmekogu eesmärk üldse ettegi, et andmeid kasutatakse statistika tegemiseks.</p>	<p>Selgitame. Kehtiva seaduse alusel on SKAIS-i eesmärgiks ka statistika: ülesannete analüüsimine ja <u>statistika tegemine</u>.</p> <p>Tegemist on sotsiaalvaldkonna statistikaga, mis piirdub SKAIS-is olevate andmetega. Selline eesmärk on enamuse andmekogude juures ja seda põhjendatult. Näiteks on vangiregistris lubatud töötlusena üks eesmärke süstematiseeritud andmetöötlus uuringute ja statistiliste ülevaadete tegemiseks ning poliitika kujundamiseks, täitmisregistri eesmärgiks on täitestatistika kogumine, Eesti hariduse infosüsteemi eesmärgiks on haridusstatistika tegemine, samuti on see eesmärk paljudel terviseregistritel, sh tervise infosüsteemil. Kuna selline eesmärk on ka andmekogul, kuhu andmed kantakse, toodi samad eesmärgid välja ka EVKS-is. Seega saab SKAIS-i andmeid nii selleks, et pensione arvutada, nii selleks, et isikuid nõustada aga ka selleks, et teha statistikat, sarnaselt tänasele SKAIS-i eesmärkidele ja teiste andmekogude näidetele.</p> <p>EVKS § 13 ei pea ette nägema pensionide või sotsiaalvaldkonna statistikat eraldi eesmärgina, sest vastutavad töötlejad on erinevad. Õigus andmeid saada (st et piirangut ei kohaldata) tähendabki andmete avaldamise või väljastamise õigust kolmandale isikule, kes töötleb neid omal eesmärgil ja oma õiguslikul alusel. Antud juhul täiendati SKAIS-i eesmäärke seaduses, et luua</p>
----	--	---

	<p>suurem läbipaistvus kuid statistika säte kehtib kogu andmekogu ulatuses, mistõttu seda eraldi täpsustada ei olnud vaja. Oleks ebaoproportsionaalne reguleerida seaduse tasandil üksikküsimused, mida nõ andmekogu andmestikuna kasutada soovitakse – osalusmäärad, vanuserühmade jaotused, koondmahud). Tegemist ei ole uue eesmärgiga SKAIS-i puhul.</p> <p>Arvestades eeltoodut jääb märkus EVKS-i eesmärkide osas arusaamatuks. On üsna tavapärane, et juurdepääs reguleeritakse selle vastutava töötaja ülesannetest lähtuvalt, kes algallikast andmeid soovib. Seetõttu ei pea ega saagi algallikas (andmekogu, kust andmed väljastatakse) katta kõiki teiseid eesmärke, sest selleks neid sinna ei koguta. Kindlasti saab pensioniregistri eesmärkidel kogutud II ja III samba andmeid kasutada pensioniinfo kuvamiseks, tulevikumaksete arvutamiseks ja statistika tegemiseks (esialgse kogumise eesmärgiga vastuolu ei esine).</p> <p>Esmase ja teise kasutuse näiteid võib tuua siingi teistest seadustest. Näiteks võib Maksu- ja Tolliameti kogutud maksualast infot avaldada terve hulga teistele isikutele nende ülesannete täitmiseks (vt MKS § 29), sh riiklikuks statistikaks ning kõik selles sättes toodud isikute õigus nimetatud teavet saada, sisaldab nende endi ülesandeid ja eesmärke (nõ teisene kasutus, võrreldes algallikaga). Sama tulemuseni jõutakse</p>
--	--

		teabenõude korral või muul juhul, kui kolmandal isikul õiguslikul on õiguslik alus teavet saada (nt kohtumenetluseks vms).
12	<p>Kuna käsil on SKAIS andmekogu põhimääruse muutmine, mis annab võimaluse muuta ka kehtivat põhimäärust selgemaks ja konkreetsemaks, siis esitame ka kehtiva põhimääruse osas oma tähelepanekud:</p> <p>a) Põhimäärusest nähtuvalt on andmekogu volitatud töötlejateks TEHIK ja MTA. Põhimääruse § 6 lg 1 p-i 8 ning lg 2 järgi täidavad mõlemad volitatud töötlejad EL määruses nr 883/2004 ja selle rakendusmääruses nr 987/2009 sätestatud ülesandeid. Samas ei selgu põhimäärusest, milliseid ülesandeid on kumbki asutus seoses sellega kohustatud andmekogus täitma. Lisaks, kui nende ülesannete täitmise raames toimub ka isikuandmete töötlemine, siis vajab täpsustamist ka see, kas TEHIK, MTA ja SKA on isikuandmete töötlemisel kaasvastutavad töötlejad. AKI on varasemalt andmekogudega seoses juhtinud tähelepanu sellel, et andmekogude puhul tuleb eristada isikuandmete töötlemise vastutavat töötlejat ja andmekogu vastutavat töötlejat, sh rollidega seotud kohustusi. Kui andmekogu vastutava töötleja ülesanded on seotud andmekogu pidamisega, siis IKÜM näeb isikuandmete vastavale töötlejale ette mitmeid kohustusi just seoses isikuandmete töötlemisega.</p> <p>IKÜM art 26 lg 1 näeb ette, et kui kaks või enam vastutavat töötlejat määravad ühiselt (või on seda nende eest teinud ametlikult juba seadusandja) kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid, siis on nad kaasvastutavad töötlejad. Kaasvastutavate töötlejate vastutuse määramisel isikuandmete töötlemisel tuleb eelkõige arvesse võtta andmesubjektide õiguste kasutamist ja teabe andmise kohustusi. Lisaks peaks vastutuse jaotus hõlmama muid vastutava töötleja kohustusi,</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Nagu oleme selgitanud punktis 1, siis EL-i üldmäärust ja rakendusmäärust üle kordama ei hakata.</p> <p>TEHK-u ja MTA osas ei ole tegemist kaasvastutavate töötlejatega. TEHIK-ul on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009 artiklis 4 nimetatud EESSI juhtumite haldamise mooduli RINA haldaja õigused. Seega on tegemist siiski volitatud töötlejaga, kes tagab tehnilise võimekuse andmete edastamiseks.</p> <p>Maksu- ja Tolliamet on SKAIS-i andmevahetuse osapool, kes kasutab SKAIS-i vahendusel EESSI raamistiku alusel andmevahetust üksnes ulatuses, mis on vajalik MTA seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.</p>

<p>näiteks seoses üldiste andmekaitsepõhimõtete, õigusliku aluse, turvameetmete, andmetega seotud rikkumisest teatamise kohustuse, andmekaitse mõjuhinnangute, volitatud töötajate kasutamise, kolmandate riikide andmete edastamise ning andmesubjektide ja järelevalveasutusega suhtlemisega. Kuigi IKÜM kaasvastutavate töötajate vahelise kokkuleppe õiguslikku vormi ei täpsusta, soovivat Euroopa Andmekaitse nõukogu õiguskindluse huvides ning läbipaistvuse ja vastutuse tagamiseks sellise kokkuleppe sõlmida siduva dokumendina, näiteks lepingu või muu liidu või liikmesriigi õiguse kohase õiguslikult siduva aktina, millele vastutavad töötajad on allutatud. Antud juhul saaks selleks olla andmekogu põhimäärus.</p> <p>b) Põhimääruse § 7 lg 2 järgi esitatakse põhimääruse §-des 8–15¹ nimetatud andmekoosseisud ja §-s 17 nimetatud kohustuslike andmeandjate andmekoosseisud riigi infosüsteemi haldussüsteemis. AvTS § 43⁵ lg 1 järgi sätestatakse andmekogu põhimääruses andmekogu pidamise kord, sh andmekogu vastutav töötaja (haldaja) ja vajadusel volitatud töötaja, andmekogusse kogutavate andmete koosseis, andmeandjad ja vajadusel muud andmekogu pidamisega seotud korralduslikud küsimused. Andmekogude juhendi p-s 3.2 oleme toonud loetelu andmekogu pidamise olulistest küsimustest, mida põhimäärusega reguleeritakse. Sealjuures on p-s 9 märgitud, et põhimääruses tuuakse välja andmete allikad ehk millistest andmekogudest või kelle käest (millistelt andmeandjatelt) andmeid saadakse. Seeläbi määratakse tegelikult ka kindlaks, millised on andmekogu unikaalsed põhiandmed. Nimelt keelab AvTS § 43³lg 2 asutada ühtede ja samade andmete kogumiseks eraldi andmekogusid, mis tähendab, et kui samu andmeid kogutakse juba mõnda teise andmekogusse põhiandmetena, siis tuleks kasutada seal olevaid andmeid, mitte neid isikult uuesti koguda.</p> <p>Lisaks oleme juhendi p-s 3.3 märkinud, et andmekogusse kogutavate andmete täielik loetelu ei pea olema seaduses, kuid põhimäärus peab sisaldama ammendavat loetelu antud andmekogusse kogutavatest andmetest. Seejuures peab loetelust ka selguma, kelle kohta (s.t andmesubjektide kategooriad) neid andmeid kogutakse. Kui andmete koosseis on väga mahukas, võib loetelu esitada põhimääruse lisana. Antud juhul ei nähtu andmekogu põhimäärusest, milliseid andmeid andmekogusse koguda tohib ning millised andmed on saadud teistest andmekogudest. Viide riigi infosüsteemi haldussüsteemis olevale andmekoossisu tabelile ei ole kooskõlas AvTS-st tuleneva nõudega, mistõttu palume andmekogu põhimäärust andmekogusse kogutavate andmete osas täiendada.</p>	<p>Andmevahetus toimub vastutavate töötajate vahelise andmevahetuslepingu alusel</p> <p>Selgitame.</p> <p>Seadus loob täna üldise raami ning põhimäärus täpsustab andmekoosseise. Viimased on piisavalt detailsed – isiku üldandmed on detailselt loetletud, pensionikindlustustaaži andmed, hüvitise taotluse andmed, erinevate toetust andmed jms on toodud. Täiendavate õigusaktide kaudu on võimalik tuvastada veel detailsemad andmekoosseisud (muud määrad). Nt ohvriabi seaduses on toodud taotluses <u>esitatavad andmed</u>, samamoodi on SHS-is eraldi reguleeritud erihooletandeteenuse jm taotlemise ja maksmise kord. Seetõttu ei ole peetud varasemalt asjakohaseks korrata kõiki SKA makstavaid toetusi ja hüvitise taaskord andmekogus, kui SKA tegevus ja taotluste ning hüvitiste kord on reguleeritud detailselt teistes seadustes. Lõppastmes on andmed kenasti tuletatavad ja kontrollitavad muude aktide pinnalt.</p> <p>Kaalume tulevikus kas või kuidas oleks võimalik leida erinevate õigusaktide vahel sobiv tasakaal, ilma kõiki eriseadusi ja määrusi kordamata.</p>
Märkuste esitaja: Eesti Puuetega Inimeste Koda	

	<p>Eesti Puuetega Inimeste Koja arvamus Sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõule</p> <p>Eesti Puuetega Inimeste Koda tänab kaasamise eest eelnõu ettevalmistamise etapis. Positiivne, et seni ESF rahastusel olnud kaug- ja kirjutustõlke teenus kehtestatakse seaduses, mis tagab kurtidele ja vaegkuuljatele parema ligipääsu ühiskonda. Samuti toetab EPIKoda erihoolekandeteenuse omaosalusmäära kehtestamist.</p> <p>Samas ei saa EPIKoda toetada eelnõu osasid, mis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • piiravad põhjendamatult inimese otsustusaega erihoolekandeteenuse koha vastuvõtmisel; • jätavad omaosaluse kujundamise praktikas liiga suuresti teenuseosutaja otsustada. 	
13	<p>Eelnõust: <i>Paragrahvis 130¹³ sätestatakse nii viipekeele kaugtõlketeenusele kui ka kirjutustõlketeenusele õigustatud isikud. Teenusele on õigustatud kuulmislangusega isikud alates 13. eluaastast. Teenusele õigustatus algab alates 13. eluaastast, sest isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 8 lõike 1 kohaselt on infoühiskonna teenuste pakkumisel otse lapsele lapse isikuandmete töötlemine lubatud ainult juhul, kui laps on vähemalt 13-aastane. Kuna teenuse saamine toimub spetsiaalse tõlketeenuse rakenduse kaudu, siis on põhjendatud sama vanusepiiri järgimine. Samuti ei ole hetkel katseprojekti raames ilmnenud, et teenust oleksid kindlasti ja põhjendatult vajanud nooremad kui 13. aastased lapsed.</i></p> <p>Mõistame isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid piiranguid, kuid miks ei võiks rakenduse kasutamiseks anda nõusolekut alla 13.aastase lapse vanem? Ka alla 13-aastane laps suhtleb ja tegutseb iseseisvalt ja rakenduse ja tõlke kasutamine võimaldaks ka noorematel kui 13-aastastel rohkem iseseisvalt ühiskonnaelus osaleda.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Ettepanekuga võimaldada kaugtõlketeenust ja kirjutustõlketeenust noorematele kui 13-aastastele on arvestatud.</p>
14	<p>Eelnõu seletuskirjas: <i>SHS § 71 lõiget 5 täiendatakse uue teise lausega, mille kohaselt teenuskoha vastuvõtmise või sellest keeldumisest peab inimene SKA-d teavitama seitsme päeva jooksul talle teenuskoha pakkumisest. Inimese poolt SKA-le esitatud teavitus teenuskoha pakkumise vastuvõtmisest või keeldumisest vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui inimene teavitab SKA-d suuliselt (nt telefonikõne), siis koostab SKA ametnik vastava protokoll ja saadab selle inimesele kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (nt e-maili teel).</i></p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>

<p>EPIKoda ei toeta 7-päevast otsustamistähtaega ning on selle kohta varem arvamust avaldanud nii kohtumistel kui ka kirjalikult. On mõeldav piiritleda aeg, mille jooksul inimene peab otsustama teenuskoha vastuvõtmise, kuid säilima peab ka paindlikkus.</p> <p>Palume sõnastada § 71 lõike 5 teise lause asemel: „<i>Teenuskohast vastuvõtmise või sellest keeldumise otsusest teavitab inimene SKAd 14 kalendripäeva jooksul alates pakkumise tegemisest. SKA pikendab mõjuval põhjusel otsustusaega vastavalt inimese vajadusele.</i>“ Mõjuvateks põhjusteks on nii inimese enda kui hooldaja/eestkostja tervislik olukord, näiteks kui inimene ei saa kohta vaatama minna, sest on haiglas, haigusega kodusel ravil, vaimse tervise haiguse ägenemise episood vms tervislik olukord või muud ettenägematud olukorrad).</p> <p>Eelnõus ei ole välja toodud, kas ja kui palju inimestel võtab otsustamine aega, st pole ülevaadet, kas kavandataval muudatusel oleks ka reaalne mõju. Inimese vaatest näeb EPIKoda siin negatiivseid tagajärgi, kui inimene ei saa ega ole suuteline 7 päevaga elumuutuvat otsust tegema. Lapsevanemad toovad välja peamiselt kuuajalise otsustamise vajaduse, eriti olukorras, kus teenuskoht asub kaugel või neil pole enne olnud teenuseosutajaga kokkupuudet. Lisaks võivad teenusevajaja vaimsest tervisest tulenevad eripärad nõuda ettevalmistusaega, et minna teenuskohaga tutvuma jne (võib juhtuda, et ei õnnestugi esimese korraga).</p> <p>Kiire otsustamine võib viia nii inimese kui ka teenuseosutaja jaoks halvemate tagajärgedeni: inimene läheb teenusele, mis talle ei sobi või ei teki klappi teenuseosutajaga ning seetõttu kannatavad nii inimene, teenuseosutaja kui ka teised teenusekasutajad. Seadus peab olema inimese poolel ja andma paindlikkuse. Süsteemi efektiivsus ei saa olla ainuke põhjus muudatuse tegemiseks. Muudatus puudutab haavatavaid sihtgrupe, kelle jaoks muutused, uute olukordade ja keskkondadega kohanemine võtavad aega. Inimesel, kellele SKA on teinud kohapakkumise, võib juba ainuüksi transpordi korraldamine aega võtta, et teenuskohta vaatama minna (mõnes piirkonnas ei saa mõne päevaga sotsiaaltransporti, pikemate sõitude jaoks vajalik nädala jagu ette broneerida). Kui mureks on, et teenuseosutajad ei saa ilma rahastuseta töötajaid ootel hoida, võiks olla võimalus, et kohe pärast inimese „jah“-otsust hakkab jooksma ka nn teenuseaeg ning teenuskohta rahastatakse, kasvõi osaliselt. See võimaldab teenuseosutajal teha ettevalmistusi inimese teenusele saabumiseks tasustatult ning inimene peab asutusse jõudma hiljemalt 14 päeva jooksul (mitte alles siis, kui inimene võib veel peale otsuse vastuvõtmist 14 päeva oodata ja siis suunamiskirja saada ja sellest veel 7 päeva pärast majutusega teenusele asuda). See maandaks teenuseosutaja riske ja annaks</p>	
--	--

	<p>inimesele võimaluse teenusele minekuga kohaneda ning on suurem tõenäosus, et inimene teenusel ka kohaneb, millest võidavad kõik osapooled.</p> <p>Seega palume sätestada minimaalselt 14-päevane aeg, millal inimene peab otsustama teenuskoha vastuvõtmise. Põhjendatud juhul palume sätestada võimalus otsustada ka pikemalt (tervislik olukord nt – inimene ei saa kohta vaatama minna, sest on haiglas, raske viirus, mistõttu kodusel ravil vms tervislik olukord, ettenägematud olukorrad). Hetkel pole ka 7 päeva puhul põhjendatud juhtudel aja pikendamine eelnõus planeeritud.</p>	
15	<p>Eelnõust: Paragrahv 76 lõike 5 teise lause (“Kui isik keeldub mõjuva põhjusega minemast erihoolekandeteenust saama, arvatakse ta erihoolekandeteenuste järjekorrast välja.”) sõnastust täpsustatakse järgnevalt: “Kui isik keeldub teist korda mõjuva põhjusega pakutud teenuskoha vastuvõtmisest, arvatakse ta erihoolekandeteenuse järjekorrast välja.”. “Mõjuva põhjusega” on määratlemata õigustmõiste ja haldusorgan (SKA) sisustab seda, st hindab vastavalt olukorrale, mis on mõjuv põhjus. Kui keeldumine on põhjendatud (nt tervislik seisund, sobimatus keskkonnaga, ajutine/ühekordne perekondlik põhjus), ei arvestata seda „mõjuva põhjusega” keeldumisena. Teine muudatus (keeldub minemast erihoolekandeteenust saama vs keeldub pakutud teenuskoha vastuvõtmisest) on tehtud sätte täpsustamiseks – et oleks üheselt aru saada, et tegemist on olukorraga, kus järjekorras olev isik ei võta kohta vastu (säte asub järjekorda reguleerivas paragrahvis).</p> <p>EPIKoda hinnangul tuleb järjekorrast välja arvamise punkt seadusest välja võtta, sest tekib küsimus, kuidas ja kes hindab, mis on mõjuv põhjus teenusest keeldumiseks, et inimest järjekorrast maha võtta. Teenus on vabatahtlik, inimesel on õigus otsustada, millal ta teenusele läheb, kui SKA talle kohta pakub. SKA ei saa teha kaalutlusotsust ja öelda, milline on mõjuv/mittemõjuv põhjus teenusele minekuks. Siinkohal teeb inimene elumuutva otsuse, sh võib inimese olukord (ka korduvalt) järjekorras viibimise ajal muutuda. SKA on inimese hinnanud erihoolekandeteenusele ja ta järjekorda pannud, teenusele õigustatus ei muutu. Juhul kui inimene arvatakse järjekorrast välja, tõstab see ühtlasi halduskoormust, sest SKA peab väljastama inimesele uue järjekorda võtmise teate.</p> <p>Eelnõust: Senise praktika kohaselt ei ole SKA kordagi teenuskohast keelduja osas hinnanud, et tegu on mõjuva põhjusega loobumisega. Siiski ei saa välistada, et tulevikus tekib olukord, kus järjekorras olija soovib, et talle pakutakse vabanevaid teenuskohti, kuigi tal ei ole tegelikult plaanis lähiaastatel</p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>

	<p><i>teenust kasutama hakata ja igakordsel teenuskoha pakkumisel kasutab ta ära võimaluse võtta otsustamiseks seitse päeva. Kui inimene teist korda ehk korduvalt ilma mõjuva põhjuseta pakutavast teenuskohast keeldub, on SKA sunnitud inimese järjekorrast välja arvama, kuna korduvalt põhjuseta keelduja tõttu pikeneb kõigi järjekorras olivate teenusele saamise aeg ja see ei ole teiste inimeste suhtes õiglane. Esmakordselt pakutavast teenuskohast ka ilma mõjuva põhjuseta keeldumisel inimest järjekorrast välja ei arvata. Sisuliselt tähendab säte seda, et kui teenuse järjekorras olevale inimesele pakutakse teist korda talle sobivat teenuskohta (inimese poolt eelistatuks märgitud maakonnas või teenusosutaja juures, varasemalt eelistatuks märgitud teenusele tulemise soovitud ajal) ja inimene SKA hinnangul mõjuva põhjuseta teist korda kohast loobub, arvatakse inimene sel hetkel järjekorrast välja.</i></p> <p>Riik on ise tekitanud olukorra, kus inimesed on pidanud ennast aastateks järjekorda võtma, sest kohtade nappus on olnud ja on endiselt väga suur. Aastaid on SKA andnud inimestele sõnumi, et tuleks ennast igaksjuhuks varakult järjekorda panna, siis on lootust vajaduse tekkimise korral ööpäevaringne koht saada. EPIKoja hinnangul ei ole õiglane neid inimesi karistada järjekorrast eemaldamisega või järjekorra lõppu liigutamisega. Oluline on mõista, et erihoolekandeteenuste vajajate ja tulevikus teenustele suunduvate inimeste perede profiil ja võrgustiku/kogukonna nägu on muutunud. Inimesed ja pered ei pruugi ega peagi vastu võtma ei esimest, teist ega kolmandat pakutavat teenuskohta, kui see ei asu koduläheduses, vaid teises Eesti piirkonnas, kui perel puudub teenuseosutaja suhtes usaldus ja turvatunne jne. Eelnõu autor on samuti välja toonud, et senise praktika kohaselt ei ole SKA kordagi ühegi teenusest keelduja puhul hinnanud, et tegu oleks mõjuva põhjuseta loobumisega, seda enam ei pea põhjendatuks, miks peaks seaduse tasandil järjekorrast välja arvamist sätestama.</p>	
16	<p><i>Eelnõust: Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse § 73 lõike 6 teist lauset. Kehtiva SHS kohaselt võib erihoolekandeteenuse osutaja küsida toidu ja majutuse eest iga-aastase riigieelarve seadusega kehtestatud maksimaalsest omaosaluse summast suuremat tasu juhul, kui see toimub kokkuleppel erihoolekandeteenust saama suunatud inimesega ja majutamine ning toitlustamine korraldatakse paremates tingimustes, kui on õigusaktidega nõutud. Sätestatud on ka, et tasu peab olema vastavuses pakutavate lisahüvede väärtusega. Omaosaluse tasumise lepingu sõlmivad omavahel teenuse osutaja ja teenuse saaja. Teenuse osutaja teavitab SKA-d omaosaluse tasu summa suurusest ja esitab kalkulatsioonid teenuse saajalt küsitava maksimaalsest kõrgema omaosaluse tasu ja</i></p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>

	<p><i>pakutavate lisahüvede väärtuse vastavuse kohta. Samas SKA pädevuses ei ole osaleda teenuseosutaja ja teenuse saaja vahel sõlmitava lepingu tingimuste kokkuleppimises.</i></p> <p>EPIKoda toetab maksimaalse omaosalusmäära kehtestamist, kuid ei nõustu sellega, et selle rakendamine jääb ainult teenuseosutaja otsustada. Eelnõu kohaselt peab teenuseosutaja esitama vastavad kalkulatsioonid SKA-le, aga SKA-l puudub otsustusõigus omaosalusemäära tõstmises kaasa rääkida. Taoline lähenemine jätab inimese teenuseosutaja meelevalda nagu see on juhtunud eelnõus toodud näidete põhjal, kus teenuseosutaja on nõudnud inimestelt väga kõrget omaosalust ning SKA-l pole olnud võimalust sekkuda. EPIKoda teeb ettepaneku, et SKA määratleb koostöös teenuseosutajate, teenusekasutajatega “paremad tingimused”, mille eest võib suuremat omaosalust küsida ning ka vastavad hinnakalkulatsioonid, mis on läbipaistvad, sh peab teenuseosutaja avalikult näitama, mida inimene suurema omaosaluse eest saab. Kahjuks pole eelnõusse jõudnud plaanitud muudatus, mille kohaselt KOV-d saaksid oma piirkonna inimestele teenuskohti rahastades kindlustunde, et SKA poolt ei suunata teenuskohtadele üldjärjekorras olevaid inimesi, vaid teenuskohad on tagatud KOV nõ oma inimestele, kelle jaoks need kohad oma kogukonda on loodud. Uute teenuskohtade loomine või olemasolevate ümberkorraldamine inimeste kodulähedal toetaks juurpõhjuse ehk kohtade puuduse vähendamist. EPIKoja ja ministriumile teadaolevalt on mitmeid kohalike omavalitsusi, kes on valmis uusi erihoolekandeteenuse kohti oma piirkonna inimestele looma.</p>	
17	<p>Kokkuvõtvalt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Võimaldada alla 13-aastaselt lapsel kaugtõlkerakenduse kasutamist, sest 13-aastane laps suhtleb ja tegutseb iseseisvalt ja rakenduse ja tõlke kasutamine võimaldaks ka noorematel kui 13-aastastel rohkem iseseisvalt ühiskonnaelus osaleda. 2. Sätestada minimaalselt 14-päevane aeg, millal inimene peab otsustama teenuskoha vastuvõtmise. Põhjendatud juhul palume sätestada võimalus otsustada ka pikemalt (nii inimese enda kui hooldaja/eestkostja tervislik olukord, näiteks kui inimene ei saa kohta vaatama minna, sest on haiglas, haigusega kodusel ravil, vaimse tervise haiguse ägenemise episood vms tervislik olukord või muud ettenägematud olukorrad). 3. Luua võimalus, et kohe pärast inimese „jah”-otsust hakkab jooksmas ka nn teenuseaeg ning teenuskohta rahastatakse, kasvõi osaliselt. See võimaldab teenuseosutajal teha etteavalmistusi inimese teenusele saabumiseks tasustatult ning inimene peab asutusse jõudma hiljemalt 14 päeva 	<p>1. Arvestatud.</p> <p>2. Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p> <p>3. Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>

	<p>jooksul (mitte alles siis, kui inimene võib veel peale teenuskoha vastuvõtmist 14 päeva oodata ja siis suunamiskirja saada ja sellest veel 7 päeva pärast majutusega teenusele asuda).</p> <p>4. EPIKoda hinnangul tuleb järjekorrast välja arvamise punkt seadusest välja võtta, Teenus on vabatahtlik, inimesel on õigus otsustada, millal ta teenusele läheb, kui SKA talle kohta pakub. SKA ei saa teha kaalutlusotsust ja öelda, milline on mõjuv/mittemõjuv põhjus teenusele minekuks. Siinkohal teeb inimene elumuutva otsuse, sh võib inimese olukord (ka korduvalt) järjekorras viibimise ajal muutuda. SKA on inimese hinnanud erihoolekandeteenusele ja ta järjekorda pannud, teenusele õigustatus ei muutu. Samuti on riik ise tekitanud olukorra, kus inimesed on pidanud ennast aastateks järjekorda võtma, sest kohtade nappus on olnud ja on endiselt väga suur. Aastaid on SKA andnud inimestele sõnumi, et tuleks ennast igaksjuhuks varakult järjekorda panna, siis on lootust vajaduse tekkimise korral ööpäevaringne koht saada. EPIKoja hinnangul ei ole õiglane neid inimesi karistada järjekorrast eemaldamisega või järjekorra lõppu liigutamisega.</p> <p>5. Toetame omaosaluslae kehtestamist, juhul kui seaduses on sätestatud nõue, et SKA määratleb koostöös teenuseosutajate ja teenusekasutajatega “paremad tingimused”, mille eest võib suuremat omaosalust küsida ning ka vastavad hinnakalkulatsioonid, mis on läbipaistvad, sh peab teenuseosutaja avalikult näitama, mida inimene suurema omaosaluse eest saab.</p>	<p>4. Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p> <p>5. Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>
	Märkuste esitaja: Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit	
	Sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit on tutvunud eelnõuga ning soovib esitada järgmised seisukohad ja ettepanekud seoses § 1 punktidega 3, 4, 5 ja 6.	
18	<p>Toetus eelnõu § 1 punktidele 3 ja 4 – otsustustähtaeg ja teenuskohtade täitmine Erihoolekande Pakkujate Liit toetab muudatusettepanekut, mille kohaselt peab õigustatud isik teenuskoha pakkumisele vastama seitsme päeva jooksul. Täna ootab ööpäevaringse erihoolekandeteenuse järjekorras teenuse saamist üle 800 inimese. Kui isikule jäetakse otsustamiseks piiramatult aeg, seiskub järjekord ning vabanenud teenuskoht jääb kasutamata. Selle tulemusel ei saa kiiremas abivajaduses inimesed aegsasti teenusele ning süsteemi toimimine on häiritud. Praktikas on esinenud juhtumeid, kus teenuskoht on jäänud mitmeks kuuks täitmata, sest SKA poolt tehtud pakkumistele ei ole määratletud ajaraamistikust vastatud. Teenuskohtade mittetäitumisel on lisaks sotsiaalsele mõjule ka selge negatiivne mõju teenuseosutajate majanduslikule seisule. Tühjana seisev koht tähendab saamata jäänud tulusid, mille arvelt tasustatakse tegevusjuhendajaid ja teisi</p>	Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.

	<p>spetsialiste. Erihoolekande valdkonnas ei ole võimalik paindlikult töötajaid koondada ja seejärel kiiresti uuesti tööle võtta, sest professionaalse personali ettevalmistus võtab sageli mitu aastat. Et otsustamise protsess oleks kiirem ja sihipärasem, teeb Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit ettepaneku kehtestada õigustatud isikule kohustus külastada alates taotluse esitamisest talle huvipakkuvates piirkondades tegutsevaid teenuskohti. See aitaks kaasa teadlikule otsustamisele ning lühendaks vastuse andmise aega.</p>	
19	<p>Toetus eelnõu § 1 punktile 6 – korduvast loobumisest tulenev järjekorra muudatus Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit toetab muudatust, millega sätestatakse, et kui inimene loobub teistkordselt teenuspakkujast mõjuva põhjuseta, paigutatakse ta järjekorra lõppu. Selline muudatus muudab järjekorra läbipaistvamaks ning tagab, et seal asuvad ainult need inimesed, kes reaalselt soovivad ja vajavad teenust.</p> <p>Nii seitsmepäevane otsustustähtaeg kui ka korduva loobumise korral järjekorra lõppu viimine on meie hinnangul mõlemad vajalikud ja ajakohased meetmed. Tegemist on muudatustega, mida erihoolekande valdkonna spetsialistid, ametkonnad ja teenusepakkujad on oodanud aastaid, kuna surve teenuskohtadele on väga suur ja järjekord ebamõistlikult pikk.</p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>
20	<p>Märkused eelnõu § 1 punkti 5 kohta – omaosaluse piirmäär Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit ei toeta kavandatavat muudatust, millega tõstetakse teenuseosutaja õigust küsida teenusesaajalt kahekordne riiklik omaosaluse määr. Antud ettepanek ei lahenda suurema osa teenusosutajate tegelikke probleeme, vaid teenib peamiselt väikese osa elitaarsemate teenuste pakkujate huve. Tänane probleem seisneb selles, et teenuseosutajatel puudub võimalus küsida kõrgemat omaosalust olukorras, kus teenuse kulud kasvavad (nt toiduainete ja kinnisvarahoolduse hindade tõusu tõttu), kuid teenuse kvaliteet ei ületa rahvatervise seaduses sätestatud miinimumnõudeid. Sellises olukorras ei võimalda kehtiv regulatsioon katta teenuse tegelikke kulusid, kuigi eesmärgiks ei ole ebamõistliku hinna küsimine, vaid teenuse jätkusuutlik pakkumine. Leiame, et eelnõu ei käsitle piisavalt teenusosutajate vajadust omaosaluse määrade paindlikumaks kujundamiseks, mis arvestaks reaalseid majandusolusid ja inflatsioonimõjusid.</p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>
	<p>Kokkuvõtte Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit toetab meetmeid, mis muudavad teenuskohtade täitumise protsessi selgemaks ja efektiivsemaks ning aitavad tagada, et järjekorras ootavad just need isikud, kes teenust reaalselt vajavad. Samas palume eelnõu § 1 punktis 5 kavandatavat muudatust täiendavalt analüüsida ja muuta, et see vastaks ka enamiku teenusosutajate tegelikele vajadustele</p>	

	Märkuste esitaja: Sotsiaalkindlustusamet	
	Sotsiaalkindlustusametile (SKA) on esitatud arvamuse avaldamiseks sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. SKA tutvus eelnõuga ja esitab selle kohta järgmised tähelepanekud.	
21	Eelnõu § 1 punkt 3 (SHS § 71 lõige 5). Teeme ettepaneku muuta SHS § 71 lõiget 5 nii, et inimesele sobiva erihoolekandeteenuse osutaja valivad välja teenust saama õigustatud isik ja SKA. Erihoolekande teenuseosutaja võetakse loetelust välja, kuna teenuseosutaja juurde läheb isik teenuskohta üle vaatama ja teenuse osutajaga lepib isik kokku teenuse alguse kuupäeva, kuid teenuseosutaja ei osale nõuiseenda väljavalimise protsessis. Praegune sõnastus tekitab probleemi praktikas: teenuse osutaja tugineb sellele sättele ja ütleb, et tema ei lepi kokku selles, et antud isik tema juurde teenusele tuleb – keeldub isiku teenusele võtmisest ja tekib väga palju vaidlusi.	Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.
22	Eelnõu § 1 punkt 7 (viipekeele kaugtõlketeenus ja kirjutustõlketeenus). Teeme ettepaneku kaaluda regulatsiooni täiendamist nõuetega teenuseosutajale/teenust vahetult osutavatele isikutele. Ühtlasi teeme ettepaneku täiendada eelnõud regulatsiooniga, mis võimaldaks SKA-l sõlmida lepinguid teenuseosutajatega nagu teiste SHS-i teenuste juures seda tehtud on (nt abivahendid, sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus, erihoolekandeteenused).	Mitte arvestatud. Sotsiaalkindlustusameti ettepanekutega seoses kohtuti eraldi 19.08 ja 21.08, et ühiselt arutada ja kokku leppida, milliste ettepanekutega saab arvestada. Lepiti kokku ja räägiti täiendavalt üle, et viipekeele kaugtõlketeenuse ja kirjutustõlketeenuse puhul ei ole tegu tasu maksmise kohustuse ülevõtmisega, mistõttu ei saa Sotsiaalkindlustusamet otse lepinguid sõlmida nagu teiste SHS-i teenuste puhul (nt abivahenditeenus). Tegu ei ole tasu maksmise kohustuse ülevõtmisega, sest ei otsita mitmeid võimalikke partnereid (teenuse iseloom ka ei võimalda otsida mitmeid partnereid), vaid üht sobivat/parimat partnerit. Samuti ei lisatud eelnõusse täiendavaid nõudeid teenuseosutajatele, sest kuna tegu ei ole tasu maksmise kohustuse ülevõtmisega, saab täpsed

		<p>ja paindlikumad tingimused seada Sotsiaalkindlustusamet lepinguga.</p> <p>Täiendavalt täpsustati viipekeele kaugtölketeenuse eesmärki sellega, et teenust osutatakse päevasel ajal ja lühiajaliselt, et eristada selgemalt vahet riigi korraldatava viipekeele kaugtölketeenuse ja kirjutustölketeenuse vahel.</p>
23	<p>Eelnõu § 1 punkt 7 (SHS § 130¹³ punkt 2). Punktis 2 on sätestatud, et teenusele on õigustatud tööealised, kellel on tuvastatud osaline või puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel, mis on tingitud tegutsemispiirangust suhtlemise valdkonnas. Seletuskirja kohaselt on selle all mõeldud seda, et töövõime hindamise põhjendustest peab välja tulema, et inimesel esineb kuulmislangusest tulenevad tegutsemispiirangud suhtlemise valdkonnas. Kuna tegutsemispiirangud suhtlemise valdkonnas võivad olla erinevad, siis teeme ettepaneku kaaluda SHS § 130¹³ punkti 2 täpsustamist selliselt, et õigus saada viipekeele kaugtölketeenust ja kirjutustölketeenust on alates 13. eluaastast isikul, kellel on tuvastatud osaline või puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel, mis on tingitud kuulmislangusest tulenevast tegutsemispiirangust suhtlemise valdkonnas.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Arvestades seda ja Töötukassa ettepanekut on kolmepoolselt kokku lepitud kõigile osapooltele sobivas ja korrektses sõnastuses.</p>
24	<p>Eelnõu § 1 punkt 7 (SHS § 130¹⁴). Teeme ettepaneku kaaluda regulatsiooni täiendamist hüvitise andmise korraldust puudutavate täpsustustega või näha ette volitusnorm(id) sellekohase rakendusakti(de) tarbeks. Seda põhjusel, et hetkel jääb ebaselgeks, millised andmed tuleb viipekeele kaugtölketeenuse ja kirjutustölketeenuse saamiseks taotluses esitada ja milliseid andmeid ning kellelt on SKA-l õigus taotluse lahendamisel saada (vt nt analoogia SHS § 51 lõiked 2 ja 3). kus SKA võtab üle tasu maksmise kohustuse (s.h näiteks hüvitise mahu, maksumuse ja eranditega seonduvad küsimused). Seejuures vajaks täpsustamist, kas hüvitise andmine otsustatakse haldusaktiga või toiminguna.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Eelnõu on täiendatud sätetega, et teenusele õigustatuse kohta teeb Sotsiaalkindlustusamet toimingu. Samuti on eelnõusse lisatud, et teenuseosutajal on õigus töödelda eriliigilisi isikuandmeid. Sotsiaalkindlustusametil on õigus kontrollida inimese õigustatust teenusele sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimääruse alusel. Samuti lisati eelnõusse täiendav lõige selle kohta, et viipekeele kaugtölketeenust ja kirjutustölketeenust korraldab Sotsiaalkindlustusamet (§ 130¹⁴ lg 1).</p>

		Taotlustele kantavaid andmete kohta eraldi regulatsiooni ei lisata, sest sotsiaalseadustiku üldosa seadus (§ 24) reguleerib taotlusele kantavate andmete loetelu.
25	Eelnõu § 3 (EVKS § 7 lõige 33). Teeme ettepaneku lisada lõikesse juurde ka sõna „proгноosimiseks“. Seejuures peame oluliseks täpsustada, et SKA saab isikuid nõustada üksnes pensioni I samba osas. Palume eelnõus täpsusta, et isikute nõustamine ei hõlma pensionite II ja III sammast.	Arvestatud. Arvestame ettepanekut lisada „proгноosimiseks“ – see toetab kalkulaatori tulevikumaksete arvutusi. Täpsustame ühtlasi seletuskirjas, et SKA nõustab sisuliselt I samba küsimustes (SÜS/SKA seadusest tulenevad ülesanded). II ja III samba andmeid kasutatakse info kuvamiseks ja arvutusteks, kuid SKA ei anna investeerimisnõustamist II/III samba osas; roll jääb tooteneutraalseks.
	Märkuste esitaja: Eesti Töötukassa	
	Täname Teid võimaluse eest anda arvamus sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi SHS), sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta. Teeme ettepaneku täpsustada seaduse eelnõu ja seletuskirja järgmiselt:	
26	Eelnõu § 1 punktis 8 täiendatakse SHS §-ga 130 ¹³ , mille punkti 2 kohaselt on teenustele õigustatud isikud, kellel on tuvastatud osaline või puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel, mis on tingitud tegutsemispiirangust suhtlemise valdkonnas. Tervise- ja tööministri 07.09.2015 määruse nr 39 töövõime hindamise taotlusele kantavate andmete loetelu, töövõime hindamise tingimused ja töövõimet välistavate seisundite loetelu (edaspidi määrus) § 3 lg 2 p 7 kohaselt on valdkond suhtlemine valdkond, milles hinnatakse suhtlemisega hakkamasaamist, kohast käitumist, suhtlemisega seotud muid piiranguid. Eelnõu ja seletuskirja kohaselt on viipekeele kaugtõlketeenus ja kirjutustõlketeenus mõeldud kuulmislangusega inimeste toetamiseks. Määruse § 3 lg 2 p 3 kohaselt oleks kuulmislangusest tulenevate piirangute olemasolu puhul asjakohane valdkond teabe edasiandmine ja vastuvõtmine, milles hinnatakse piiranguid teabe edasiandmisel, teabe vastuvõtmisel ja teabevahetusega seotud muid piiranguid. Vastavad valdkondade muudatused kehtivad määruses alates 01.03.2020. Teeme ettepaneku sõnastada eelnõu § 1 punktis 8 SHS § 130 ¹³	Arvestatud. Arvestades seda ja Sotsiaalkindlustusameti ettepanekut on kolmepoolselt kokku lepitud kõigile osapooltele sobivas ja korrektsetes sõnastuses.

	punkt 2 järgmiselt: „2) või kellel on tuvastatud osaline või puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel, mis on tingitud tegutsemispiirangust teabe edasiandmise ja vastuvõtmise valdkonnas või“. Samuti tuleks vastavalt täpsustada ka seletuskirja vastava sätte selgitust ja asendada sõna „suhtlemise“ sõnadega „teabe edasiandmise ja vastuvõtmise“	
	Märkuste esitaja: Eesti Linnade ja Valdade Liit	
	Eesti Linnade ja Valdade Liit koostab sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu järgmiste ettepanekute ja märkustega.	
27	Omaosaluse võimalik kahekordne tõus: Eelnõuga kavandatud teenuse saajalt küsitava omaosaluse summa kuni kahekordseks tõstmine võrreldes maksimaalse määraga tekitab muret. Teeme ettepaneku, et eelnõu peaks selguse huvides määratlema tingimused, mille puhul kõrgema määra rakendamine on õigustatud (nt teenuse eriline sisu, suurem tugi jms). Antud muudatus tekitab vajaduse lisada kaitsemehhanismid tagamaks, et suurenenud omaosalus ei viiks teenustest loobumiseni kõige haavatavamate seas	Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.
28	Teeme ettepaneku täiendavalt kaaluda eelnõuga sätestatud viipekeele kaugtõlketeenusele ja kirjutustõlketeenusele õigustatud isikute ringi, mille kohaselt on teenusele õigustatud kuulumislangusega isikud alates 13. eluaastast. Leiame, et isikuandmete kaitse seadusega oleks kooskõlas, kui vastava rakenduse ja tõlke kasutamiseks annaks nõusolekut alla 13.aastase lapse vanem või eestkostja, mis aitaks kaasa ka nooremate kui 13-aastaste ühiskonnaelus osalemisele.	Arvestatud.
29	Eelnõu muudatused, mis reguleerivad inimese järjekorrast välja arvamist, jätavad tunde, et eesmärk on lihtsalt vähendada järjekorras ootavate inimeste arvu. Kahjuks ei taga see teenuse vajaduspõhist kättesaadavust, sest suurimaks probleemiks on teenuste alarahastus. Küsitavust tekitab ka lühikeste tähtaegade seadmine teenuskoha vastu võtmiseks. See võib kaasa tuua selle, et inimene, kes lähedaste toel saaks veel kodus hakkama, läheb teenusele ja täidab koha. Samas võib ta	Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.

	sotsiaalhoolekande seaduse järgi olla üsna palju teenuselt eemal, aga teist inimest samale kohale selleks ajaks võtta ei saa.	
30	Täiendavalt toovad liikmed välja, et ka KOVidele on olulised ülevaated isikute II ja III samba kohta nii majandusliku toimetuleku analüüsi ja sotsiaalabi määramise vaates kui ka eestkostja ülesannete täitmisel. Hetkel osaliselt sellele infole ligipääs puudub, inimesed neid andmeid meeleldi ei avalda ja see võib kaasa tuua otsuseid, kus on kaalutud sotsiaalabi määramisi mitteõigete andmete pinnalt.	<p>Mitte arvestatud ja selgitatud.</p> <p>Mõistame KOV praktilist vajadust majandusliku toimetuleku ja eestkoste ülesannete täitmisel. Kehtiva õiguse järgi (IKÜM/IKS, SÜS, EVKS § 13) on II ja III samba teave finantsinstrumentide andmestik, mille edastamiseks KOV-ile on vaja selget õiguslikku alust ja vajaduspõhisuse/proportsionaalsuse tõendatust. Käesolev eelnõu ei sätesta KOV-ile eraldi juurdepääsu; isik näeb enda andmeid iseteeninduses. KOV saab jätkuvalt tugineda isiku nõusolekule (andmete esitamine või volitatud jagamine).</p>
	Märkuste esitaja: Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon	
31	<p>Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon (ESTA) tänab võimaluse eest avaldada arvamust Sotsiaalhoolekande seaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta.</p> <p>Sotsiaalvaldkonnas tegutseva professionaalse ühendusena toetame reforme, mis edendavad teenuste kättesaadavust, kvaliteeti ja kestlikkust. Samas peame vajalikuks juhtida tähelepanu probleemkohale, mis eelnõu praegusel kujul võib hoopis suurendada teenuse saajate, nende perede ning spetsialistide koormust ja haavatavust.</p> <p>Alljärgnevalt toome välja murekoha koos lühikeste põhjendustega.</p> <p>Kavandatud lahendus ei lahenda tegelikku probleemi. Kuigi eelnõu esitletakse kui lahendust erihoolekandeteenuste järjekordade vähendamiseks, keskendub see peamiselt sellele, et inimene</p>	

	<p>peab kiiremini otsustama teenuse vastuvõtmise üle. Tegelikult probleemi, teenusekohtade nappuse ja ebapiisava ressursi lahendamiseni see ei ulatu. Selline lähenemine võib luua petlikke ootusi erihoolekannet vajavate inimeste peredele ning panna neile põhjendamatult suurt survet. Sotsiaalteenuste puhul tuleb aga arvestada inimeste kohanemisvõime, psüühilise eripära ning muutustega toimetuleku ajaerinevustega. Ka teaduskirjandus rõhutab, et psüühikahäiretega inimeste puhul on usaldusel ja järjepideval toetusel otsustav roll ravi ja elukvaliteedi tagamisel. Eelnõus toodud probleem, viivitamine teenuse vastuvõtmisel, on lahendatav juhtumikorralduse põhimõtete rakendamise kaudu, mis toetub koostööle teenusevajaja, tema pereliikmete ning SKA spetsialistide vahel. Selleks ei ole otstarbekas rakendada jäika tähtaega ilma kaalutlusõigusega.</p> <p>ESTA ettepanek</p> <p>Pikendada otsustustähtaega</p> <p>Soovitame teenuse vastuvõtmise tähtaega pikendada, võimaldades piisavat aega teenusesaaja, tema lähedase ja ka eestkostja kohanemiseks ja nõustamiseks.</p> <p>Eelnõu eesmärk on mõistetak, suurendada teenuse kättesaadavust. Kuid see peab toimuma viisil, mis austab iga inimese elukorraldust, psüühilist eripära ja sotsiaalset konteksti. Inimesekeskne, hooliv ja teadlik lähenemine ei tähenda aeglust, vaid kvaliteeti, mis loob pikaajalist mõju ja ühiskondlikku usaldust.</p> <p>Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon on valmis panustama aruteludesse ja koostöösse, et koos kujundada lahendusi, mis on jätkusuutlikud, õiguspärased ja väärtustavad iga inimest.</p>	<p>Erihoolekandeteenuseid puudutav osa on eelnõust välja jäetud.</p>
--	---	---

2. Toimetulekutoetuse muudatusega seotud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse kohta esitatud märkused

	Märkuse sisu	Kommentaar märkusele
Jrk nr	Märkuste esitaja: Justiits- ja Digiministeerium	
	Esimene kooskõlastusring	
1	Eelnõu § 1 p 3 (SHS § 132 lg 2) kohta on seletuskirjas märgitud järgmist: „TTT taotlemisel on vajalikud andmed õppimise, töötamise, puuduva ja osalise töövõime, töötuna arveloleku ja pensionäri staatuse kohta. Eelnõu punktiga 8 lisatakse ka säte kaitseväge ajateenistujatele	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud vastavate viidetega.

	<p>eluasemekulude hüvitamiseks. Registritest on võimalik pärida, kas inimene töötab, õpib, on töötuna arvel, pensionär või osalise või puuduva töövõimega või ajateenija jne. Kui kellegi sotsiaalset seisundit ei õnnestu andmebaasidest teada saada, on KOV-i töötajal võimalus küsida taotlejalt lisainfot. Muudatusega vähendatakse halduskoormust küsides taotlejalt vähem andmeid saades need tulevikus riiklikest andmekogudest.“</p> <p>Palume seletuskirja täiendada ja märkida nende andmete andmekogudest saamise õiguslik alus. Millisel õiguslikul alusel neid andmeid andmekogudest saadakse?</p>	
2	<p>Eelnõu § 1 p 6 (SHS § 132 lg 6²) – normi sõnastusest saab järeldada, et pereliikmete konto väljavõtet ei ole vaja, kui taotlejal on pangas konto. Palume seletuskirjas seda selgitada ja vajadusel normi täpsustada.</p> <p>„(6²) Kui taotleja või tema pereliikmed omavad arveldus-, ettevõtlus- või hoiukontot, tuleb esitada taotleja või tema pereliikmete eelmise ja jooksva kuu kontoväljavõtted rahaliste vahendite ja täiendava abivajaduse väljaselgitamiseks.“;</p> <p>Seletuskirjas on märgitud, et „TTT maksmisel kogutakse ja töödeldakse toetuse taotleja ja tema perekonnaliikmete sissetulekute andmeid.“. Eelnõu käsitleb konto väljavõtet, kus on lisaks palju teisi andmeid kui vaid sissetulekute andmed (suures osas pigem väljaminekute andmed, mis võivad olla eriliiki isikuandmed, nt juhul kui on tasutud mõne tervisehoiuteenuse eest jne).</p> <p>Seletuskirja järgi „esineb praktikas olukordi, kus taotlejatel on lisaks esitatud väljavõtetele ka teisi pangakontosid ja sissetulekuid, kuid nende olemasolu varjatakse.“. Leiame, et konto väljavõtte küsimise õigus seda probleemi ei lahenda, sest see ei garanteeri, et taotleja jätab teadlikult mõne oma konto kohta teabe andmata.</p> <p>Meie hinnangul tuleb kaaluda, kas sissetulekute andmeid saaks koguda muul vähem riivavamal viisil. Seletuskirjas on selgitatud, et pangakonto väljavõtte annab ülevaate sissetulekutest, olemasolevast rahast, eluasemekulude tasumisest, kohustustest, võlgadest, majandamisoskusest ja teenuste vajadusest (majandusnõustamine, võlanõustamine jm). Eelnõu seletuskirjas esitatud analüüs „Sissetulekute andmete kontrollimise regulatsiooni vastavus põhiseadusele“ vajab seetõttu täiendamist, et oleks võimalik andma hinnang, kas eelnõus sätestatud konto väljavõtte küsimise õigus on sobivaim meede. Palume põhiseaduspärasuse analüüsi täiendada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja muudetud ning täiendatud.</p>
3	<p>Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR) – seletuskirjas on märgitud, et andmetöötlus toimub STAR-s ja andmete säilitamise tähtaeg on tavaliselt kuni viis aastat pärast toetuse määramist. Andmete säilitamise tähtaeg peab olema seaduses sätestatud ja palume seletuskirja täiendada lisades juurde viite andmete säilitamise tähtaega reguleerivale vastavale sättele ning selgitada, mida on silmas peetud seletuskirjas toodud „tavaliselt kuni 5 aastat“ all.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud. STARi regulatsioon ei vaja täiendamist, kuna andmekogusse kantakse toimetulekutoetuse menetluses jätkuvalt vaid sissetulekute andmed. Laiema abivajaduse hindamise</p>

	Samuti palume üle vaadata STAR-i regulatsioon andmekoosseisu osas ja veenduda, et konto väljavõtte selles andmekogus töötlemine mahub SHS-s sätestatud raamidesse ning seda ka seletuskirjas kajastada. Võttes arvesse, et SHS sätestab hetkel üksnes isiku sissetulekute andmete töötlemise õiguse, tuleb meie hinnangul täiendada ka SHS §-i 142 ¹ , aga seda juhul, kui täiendatud põhiseaduspärasuse analüüsist nähtub, et konto väljavõtte küsimine on sobiv ja vajalik meede eesmärgi saavutamiseks. Me ei saa nõustuda, et sellisel andmetöötlusel on mõju väike (seletuskiri lk 23) – palume selles osas mõjuanalüüsi täiendada. Samuti palume täiendada seletuskirjas esitatud andmekaitsealist mõjuhinnangut, et selguks ka konto väljavõtte esitamise mõju andmesubjektile.	käigus töödeldavad andmed kantakse isiku juhtumiplaani, mis on STARi regulatsiooniga juba hõlmatud.
4	Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) kohaselt peab liikmesriik konsulteerima järelevalveasutusega (Andmekaitse Inspektsioon), kui koostamisel on riigi parlamendis vastu võetava õigusakti eelnõu või sellisel õigusaktil põhinev rakendusakt, mis seondub isikuandmete töötlemisega (vt IKÜM art 36 lg 4). Selle kohustuse saab lugeda täidetuks, kui eelnõu saadetakse AKI-le arvamuse avaldamiseks eelnõu esimeses kooskõlastusringis. Vastavalt üldmääruse artiklile 52 tegutseb AKI üldmäärusega kooskõlas antud ülesannete täitmisel ja volituste kasutamisel täiesti sõltumatult ja seetõttu ei ole meil võimalik kohustada AKI-t andma sisendit valitsemisala ühtse seisukoha kujundamiseks. Lähtudes eelnevast palume saata eelnõu ka AKI-le arvamuse avaldamiseks.	Arvestatud. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks ka AKI-le.
5	Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega. Vastavalt Vabariigi Valitsuse relemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale	Failides olevate märkustega on arvestatud .
Teine kooskõlastusring		
6	Eelnõu § 1 punkti 3 (SHS § 132 lg 2 muutmine) kohaselt ei pea TTT taotleja edaspidi märkima taotlusele menetluses arvesse võetavate isikute sotsiaalset seisundit. Seletuskirjas on selgitatud: „Igapäevases praktikas on juhtumeid, kus taotleja ei oska või ei tea enda ega oma perekonnaliikmete sotsiaalset seisundit taotlusele märkida, teisalt on KOV-i sotsiaaltööspetsialistil võimalik andmeid erinevatest registritest pärida.“. JDM palus oma varasemas kooskõlastuskirjas täiendada seletuskirja teabega, millisel õiguslikul alusel on lubatav inimese sotsiaalse seisundi kohta andmete saamine andmekogudest. 18.07.2025 eelnõu versiooni seletuskirjas on öeldud, et TTT menetlemisel vajalike asjaolude kontrollimiseks (isiku sotsiaalse seisundi, nt kas isik töötab, õpib, on töötuna arvel, pensionär, ajateenija vms) on kohaliku omavalitsuse üksusel (KOV) kui	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.

	sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) volitatud töötlejal õigus teha päringuid teistesse andmekogudesse STAR põhimääruse alusel. JDM märgib, et STAR põhimäärusest ei tulene õiguslikku alust inimeste isikuandmete töötlemiseks, vastav alus peab tulenema seadusest. Selleks, et oleks üheselt mõistetav, kust tuleb KOV õigus STAR kaudu kontrollida oma haldusülesande täitmiseks isiku sotsiaalse seisundi andmeid, palume seletuskirjas välja tuua järgmised õiguslikud alused: milliste sätete alusel on KOV-il kohustus toimetulekutoetuse taotlusi menetleda, milliste sätete alusel on KOV-il õigus selle ülesande täitmiseks kasutada sotsiaalkaitse infosüsteemi ning milliste sätete alusel on KOV-il õigus toimetulekutaotluste menetlemisel kontrollida isiku sotsiaalse seisundi andmeid ning milline on sotsiaalse seisundi andmete täpsem koosseis, ehk mida need andmed endas hõlmata võivad.	
	Palume arvestada kooskõlastuskirja lisaks esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud keele- ja normitehniliste märkustega ning märkustega eelnõu mõju hindamise kohta.	Arvestatud.
	Haridus- ja Teadusministeerium	
7	Soovime juhtida tähelepanu, et alates 2025. aasta septembrist muutuvad paljud kutsekeskhariduse õppekavad nelja aastaseks ja sellega seoses tuleb arvestada, et osad keskharidustaseme õpilased võivad viimasel õppeaastal olla juba 20 aastased. Palume hinnata, kas eelnõu punktides 2 ja 17 toodud regulatsioonid sellega ka arvestavad. Ei ole üheselt arusaadav, kas sellise õpilase puhul võiks tulla kohaldamisele viidatud punktides kehtestatava sätte sõnastuses toodud alternatiiv „või õpilase kooli või täienduskoolituse kursuse nimekirjast väljaarvamiseni“. Kui eelnõu sõnastus seda sihtrühma ei käsitle, siis palume eelnõu täpsustada selliselt, et kutsekeskhariduse õppekavadel õppijaid loetaks lasteks õppeaasta lõpuni, mil nad saavad 20-aastaseks.	Mitte arvestatud. TTT määramisel arvestatakse laste puhul PHS-is sätestatud tingimustega, ehk TTT makstakse lapse piirmääras selle õppeaasta lõpuni, kui laps saab 19-aastaseks.
	Eesti Linnade ja Valdade Liit	
8	Eelnõu § 1 punkt 3 (sotsiaalse seisundi mittekuusimine)- eelnõu kohaselt jõustub muudatus 1.aprillil 2027 ja andmed täidetakse automaatselt STARi poolt. Teeme ettepaneku jätta alles käsitsi sisestamise võimalus, kuna võib olla olukordi, mis Eesti riiklikes registrites ei kajastu nt töötamine väljapool Eestit, välisriigi pensionär, registreerimata õppimine väljapool Eestit vm erandjuhud. Teeme ettepaneku kaaluda võimalust jätkata sotsiaalse seisundi märkimist kohapeal avaldust esitava toimetulekutoetuse taotleja poolt seni kuni STARi on loodud võimalus saada adekvaatseid andmeid isiku sotsiaalse seisundi kohta ühe päringuga. Ennatlik on eemaldada SHSst kohustus küsida taotleja sotsiaalset seisundit, kuni puudub tehniline võimekus saada vastavaid andmeid STARist ühe päringuga. Nt. TTT tuleb taotlema 40. aastane naisterahvas koos oma 20. aastase lapsega. Sotsiaaltöötaja teeb STARi kaudu päringu töötamise registrisse ja näeb, et registris	Selgitame , et eelnõu § 1 punkt 3 on eelnõu kohaselt jõustumas alates 1. aprillist 2027.aastal, mil peaks valmis olema STAR2 arendus. Arenduste tulemusena tuleb andmete saamiseks teha ainult üks päring.

	<p>puuduvad andmed töötamise kohta. Järgmine STARi päring Eesti Töötukassa infosüsteemist näitab, et isik ei ole töötuna arvel. Järgmise STARi päringuga selgub, et isik ei ole ka töövõimetoetuse saaja. Kuna STARiga ühendatud riiklikest andmebaasidest ei selgu, millega taotleja tegeleb, tuleb sotsiaalse seisundi teadasaamiseks pöörduda lõpuks ikkagi inimese enda poole ja taotleja selgitab, et ta on ettevõtte juhatuse liige ja proovib iseseisvalt oma firmat käivitada.</p> <p>Sama protsess (eraldi) päringute osas kordub ka taotleja 20. aastase lapsega, kuna STARis ei ole näha, et laps töötaks või õpiks või oleks töötuna arvel. Jällegi tuleb isikuga ühendust võtta ja täpsustada, mis on toetuse taotleja pereliikme sotsiaalne seisund (sest sotsiaaltöötajale kättesaadavates registrites vastavad andmed puuduvad). Kokkuvõttes on sotsiaaltöötaja selle juhtumi puhul kulutanud aega tulemusteta päringutele olukorras, kus kogu info oleks koheselt saanud taotlejalt endalt.</p>	
9	<p>Eelnõu § 1 punkt 4 – ebaselgeks jääb, kuidas hakkab toimuma äriühingute üürilepingute kontrollimine: kas eraldi tuleb rahvastikuregistrist vaadata, kes on sugulased ja siis vaadata äriregistrist, kas nad on juhid jne? Kuna eelnõu peaks välja tooma kõik mõjud, siis oleks asjakohane tuua seletuskirjas välja, et kui seotud isikute äriühingu kaudu üürimine on siiski vajalik, aga üürnikult üüri ei saa võtta, kuna tal puuduvad vahendid (endal sissetulekuid pole ja TTT ei kata), siis äriühingu jaoks muutub tasuta või alla turuhinna üürile andmine erisoodustuseks vm moel tulumaksuseaduse alusel maksustatavaks.</p> <p>Juhime tähelepanu ka sellele, et antud muudatusega tuleb üks kontroll juurde ja nende arv, kellele üürikulu hüvitatakse võib väheneda, kuid seletuskirjas ei ole välja toodud mõju menetluskoormusele ja riigieelarvele.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täpsustatud. Mõjude osa on eraldi seletuskirja lisas 1. Täpsustame, et seaduse muudatus ei keela üürilepinguid sõlmida, vaid määrab millisel juhul arvestatakse üürilepingutest tulenevaid kohustusi toimetulekutoetuse arvestamisel.</p>
10	<p>Eelnõu § 1 punkt 5 – teeme ettepaneku täpsustada vähemalt seletuskirjas, millisel juhul ja mis ulatuses saab osalust äriühingus ning äri- või mittetulundusühingusse kuulumist lugeda elatusvahendite saamise mõistes varaks. Kas nt välja maksmata dividendid, ... mis veel?</p> <p>Teeme ettepaneku lükata muudatus (eelnõu § 1 punkt 5) edasi kuni STARi on loodud võimalus jooksvalt kontrollida taotleja ja tema pereliikmete osalust äriühingutes ning nende kuulumist äri- ja mittetulundusühingutesse. Kui KOV peab hakkama tegema väljaspool STARi asuvatest andmekogudest iga pereliikme kohta täiendavaid päringuid, siis toob see kaasa töökoormuse olulise ja ebamõistliku kasvu.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täpsustatud.</p>
11	<p>Eelnõu § 1 punkt 6- seletuskirjas on § 1 punkti 6 juures (lk 8) selgitatud, et kui taotleja ei soovi, et kontoväljavõte jääb menetleja valdusesse, on võimalik pärast oluliste andmete saamist ja andmete õigsuse kontrollimist, tagastada menetluse lõppedes kontoväljavõte taotlejale.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirjast välja jäetud.</p>

	<p>Selguse mõttes palume täpsustada, mida mõeldakse kontoväljavõtte tagastamise all menetluse lõppedes. Sõnastus peaks olema üheselt arusaadav, et abivajajatel ei tekiks sellest väärarusaamasid. Eeldame, et mõeldud on olukorda, kus toetus on määratud või selle määramisest on keeldutud (haldusotsus on tehtud) ja seejärel on inimesel õigus füüsiline kontoväljavõtte tagasi saada. Juhime tähelepanu, et kontoväljavõtteid saadetakse ka e-kirja teel. Kas sel juhul kontoväljavõtte kustutatakse?</p> <p>Tekib küsimus, kuidas saab KOV siis näiteks SKA järelevalvele tõestada, et arvutused olid õiged? Kas väärtpaberi kontod on STARist otse päritavad, et nende väljavõtteid pole vaja? Eelnõu sõnastuse kohaselt „...peab taotleja või tema pereliige.....”. Teeme ettepaneku sõnastuse muutmiseks järgmiselt: „...peab taotleja ja tema pereliige... “</p>	
12	<p>Eelnõu § 1 punkt 7 – teeme ettepaneku täpsustada, kas inimestel tekib õigustatud ootus, et enne neljandat kuud varalist seisu ei arvestata või võib arvestada, sest seadus ütleb, et hiljemalt neljandal kuul, mis ei välista ka varasemat kontrolli? Kui hinnata neljandal kuul ja näiteks avastada, et on auto, mida saab maha müüa vms, siis tuleb ju jälle anda realiseerimiseks aega. Palume täiendavalt üle vaadata muudatuse mõju riigieelarvele, mis seletuskirjas hinnatakse puuduvaks. Juhime tähelepanu sellele, et kehtiva seaduse kohaselt hinnatakse ja arvestatakse vara kohe esimesel taotlemisel ja kui tulevikus alles neljandal kuul, siis peaks ju toetuse saajate arv tõusma, sest taotlema saavad tulla ka need, kes siiani vara olemasolu tõttu ei saanud. Seletuskirjas § 1 punkti 7 selgituses (lk 9) on kirjutatud: „Ajutiste raskuste tõttu ei peaks isik müüma vara, mis tagab tulevikuks kindlustunde. Siin peaks jääma paindlikkus, et ei tekiks olukorda, kus inimene otsib aktiivselt tööd, aga kuna töö leidmine võib osutuda näiteks majanduskriisist tulenevalt keeruliseks, peaks ta hakkama vara müüma, mille tulemusena ta võib lõpuks sattuda veel keerulisemasse olukorda (peab hakkama eluaseme üürima, mis võib olla kulukam)“. Palume seda mõttekäiku täpsustada. Praegu jääb mulje nagu võiks KOV nõuda inimese ainsa eluaseme müüki. See ei ole hea näide, kuna kodu müümist nõuda ei tohi. Nimelt ütleb SHS § 134 lõige 5 selle kohta, et kohaliku omavalitsuse üksus ei või jätta toimetulekutoetust määramata, kui toimetulekutoetuse taotleja või tema perekonna kasutuses või omandis on ainult üks aastaringelt elamiseks kasutatav eluruum ning elamiseks, õppimiseks ja töötamiseks hädavajalikud esemed.</p> <p>Teeme ettepaneku täpsustada, kuidas muudatust rakendada, et tagada KOVide ühtne lähenemine/menetlemine.</p>	<p>Selgitame, et seaduse punkt sätestab, et hiljemalt neljandal kuul. Antud säte ei välista, et abivajaduse hindamisel ei või varalist seisu arvestada juba varem. Menetlejale jääb kaalutlusotsus.</p> <p>Arvestatud. Seletuskirja vara müügiosas täiendatud.</p>

13	Eelnõu § 1 punkt 8 – teeme ettepaneku täpsustada nõudeid juhul, kui ajateenijat arvestatakse leibkonna liikmena, mitte ta ei ole üksinda taotleja. Nt võib sellel olla mõju põhjendatud elamispinna suuruse määramisel.	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.
14	<p>Eelnõu § 1 punkt 10 – leiame, et muudatuse puhul ei ole tegemist ainult sõnalise selguse loomisega vaid põhimõttelise muudatusega, kuna need mõisted on oma olemuselt erinevad: Inimväärne äraelamine – mõiste viitab elustandardile, kus inimesel on võimalus elada turvaliselt ja eneseväärikust säilitades, osaleda ühiskondlikus elus ning rahuldada mitte ainult esmavajadusi, vaid ka vaimseid ja sotsiaalseid vajadusi. Mõiste on tihedalt seotud inimõigustega, nagu õigus haridusele, tervishoiule ja elatustasemele, mis võimaldab inimväärset elu.</p> <p>Esmane toimetulek – mõiste viitab õigusele minimaalsetele vahenditele, mis on vajalikud eluspüsimiseks ehk ellujäämiseks (vähim toit, riietus, peavari jne.). See keskendub vaesuspiiri all või selle lähedal olevate inimeste ellujäämisele, mitte heaolule või väärikusele.</p> <p>Seletuskirjas ei ole analüüsitud seda, kas ja kuidas võib mõjutada antud muudatus KOVide poolt kinnitatavaid eluasemekulude piirmäärasid? Juhime tähelepanu sellele, et Riigikontroll tõi oma 2023.aasta auditis „Toimetulekutoetuse kui riikliku sotsiaalabi korraldus“ välja vajaduse vaadata üle piirmääradega seonduv. Seletuskirja järgi arvestati eelnõu väljatöötamisel Riigikontrolli soovitustega, aga piirmäärade kohta ei ole kahjuks ühtegi muudatust.</p>	<p>Osaliselt arvestatud.</p> <p>Seletuskirja täiendatud Statistikaameti poolt avaldatava arvestusliku elatusmiinimumi metoodika kirjeldusega ja toodud välja selle seos toimetulekutoetusega.</p> <p>Eluasemekulude osas ei toimu seaduse muudatust, vaid vastavalt VTKle koostatakse juhendmaterjal, et üle-eestilist praktikat ühtlustada. Praktika ühtlustamine ei mõjuta juba eelnõu koostamise ajal kohalike omavalitsustele kehtivat kohustust piirmäärasid vähemalt üks kord aastas üle vaadata ja vajadusel uusi piirmäärasid kehtestada, seega ei ole selles osas mõjude analüüsi.</p>
15	<p>Eelnõu § 1 punkt 11 - siin võiks olla välistatud ka kooselus olevad isikud (abieluga sarnases suhtes olevad isikuid). Omavalitsus on toonud näitena juhtumi, kus kooselus inimene tegi üürilepingu elukaaslasega. Aga ka sellise juhtumi, kus kooselu ajal (ühine majapidamine ja ühised lapsed) on soetatud mehe nimele korter, mis on üüritud naise isale ning TTT-d küsib isa.</p> <p>Palume üle vaadata sama punkti seletuskirjas (lk 11) toodud väide, mille kohaselt on esimese ja teise astme ülenejad ja alanejad sugulased perekonnaseaduse alusel ülalpidamiskohuslased. Nimelt sätestab perekonnaseaduse § 96 ülalpidamist andma kohustatud isikud järgmiselt:</p> <p>(1) Ülalpidamist on kohustatud andma täisealised esimese astme ülenejad ja alanejad sugulased (edaspidi ülalpidamiskohustuslased). Ülalpidamiskohustust ei mõjuta muudatused hooldusõiguses.</p> <p>(2) Teise astme ülenejad sugulased on ülalpidamiskohustuslased oma alaealiste alanejate sugulaste suhtes.</p>	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.

16	<p>Eelnõu § 1 punkt 14 – muudatuse mõjude kirjeldusest on väljas väga oluline osa, see on mõju inimeste üldisele aktiivsusele ja selle läbi ravikindlustusega kaetusele. Välja on toodud, et aktiivsushõuete täitmata jätmist on harva kasutatud TTT suuruse või saamise kaalutlustes, kuid välja ei ole toodud, et päris suur hulk inimesi jõuab üldse töötukassasse arvele tänu sellele, et KOV sotsiaaltöötajad saavad öelda, et kui arvele ei võta, siis me TTT ei maksa. Nende inimeste hulgas ei ole ainult inimesed, kes ei suuda ilma sotsiaalteenusteta tööd teha, vaid näiteks ka need, kes teadlikult manipuleerivad toetustega - näiteks mustalt töötajad. Samuti ei ole toodud mõju ravikindlustusele - juhul, kui inimesed enam ei võta ennast töötukassas arvele ja neil muid aluseid pole, siis jäävad nad ravikindlustuseta. Edaspidi on neile tasuta ainult vältimatu abi, samas puudub õiguslik selgus, kuidas kaetakse muud ravikulud, kui neil endal peale TTT vahendeid ei ole. Ei saa eeldada, et neid hakkavad katma KOVid, kuna tervishoiuteenuste tagamine on riigi ülesanne ja õigusaktid ei kohusta KOVe ravikindlustamata isikute ravikulusid katma.</p> <p>Ettepanek: mitte tunnistada SHS § 134 lg 4 punkti 3 kehtetuks (eelnõu § 1 punkt 14). Kui toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige on töövõimeline tööealine isik, kes ei tööta ja on töötukassas töötuna arvele võetud, kuid on mõjuva põhjusega jätnud tegevuskava täitmata või keeldunud talle pakutud sobivast tööst, peaks säilima KOVil võimalus jätta talle TTT määramata või vähendada määratavat toetuse summat. Kehtivas seaduses saab KOV teha kaalutlusotsuse lähtudes kõikidest SHS § 134 lõikes 4 loetletud valikutest. Seletuskirjas puudub sellekohane piisav põhjendus, miks võtta KOVilt võimalus (kaalutlusotsuse alusel) just töötukassa poolt pakutavast tööst keelduja toetuse taotleja mõjutamiseks. Kavandatav muudatus tooks kaasa ka ebavõrse kohtlemise: kui üks isik keeldub omavalitsuse üksuse poolt pakutavast tööst, siis võib talle määratavat TTT vähendada (SHS § 134 lg 4 p. 4); kui aga teine isik keeldub töötukassa poolt pakutavast sobivast tööst, siis (muudatuse jõustudes) analoogse meetme rakendamise võimalus puudub.</p> <p>Omavalitsused on seisukohal, et kehtiv SHS §134 lg 4 punkt 4 on nõue, mis aktiveerib töötut inimest midagi enda heaks tegema, et oma majanduslikku olukorda parandada. Kui nimetatud seaduse punkt tühistatakse, siis on võimalik, et eriti hajaasustusega piirkonnas jäävad paljud töötute perekonnad TTT saajateks kuust kuusse ja aastast aastasse. On karta, et osade töötute niigi vähene motivatsioon tööle asuda kaob, sest TTT abil saab kuidagi eluga hakkama.</p> <p>Juhime tähelepanu ka sellele, et töötuna arvele võtmist hakkab ilmselt mõjutama ka töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga 519 SE kavandatav muudatus, millega lõpetatakse töötutoetuse maksmine.</p>	<p>Mitte arvestatud. Selgitame, et SHS § 134 lg 4 punkt 2 reguleerib töötukassas arvel olekuga arvestamist. Kui inimene ei järgi tegevuskava tegevusi või ei võta vastu talle pakutud tööd, siis võtab Töötukassa ise kasutusele meetmed ja ei ole põhjendatud samade tegevuste eest meetmete rakendamine ka KOV-ides. Eelnõu § 1 punkt 14 ei ole seotud ravikindlustuse saamisel.</p>
----	--	---

17	<p>Eelnõu § 1 punkt 15 (§134 lg 4 lisatav punkt 10- TTT võib mitte määrata või seda vähendada, kui toetuse taotlejal või tema perekonnaliikmel on esmavajadusteks mõeldud kulutused osaliselt või täielikult kaetud riigieelarvest samal eesmärgil rahastatava teenuse või toetusega). Teeme ettepaneku tuua täiendavaid näiteid, millist olukorda silmas peetakse (kas näiteks haiglas on toitlustus), et tagada seletuskirjas toodu: „Täienduse abil saavad kõik KOVid järgida ühtseid põhimõtteid ja vältida erinevaid tõlgendusi, mis võivad viia ebavõrdse kohtlemiseni.</p>	Osaliselt arvestatud. Seletuskirja täiendatud teenuste ja toetuste loeteluga.
18	<p>Eelnõu § 1 punkt 15 (§ 134 lg 4 lisatav punkt 11) - seletuskirjas on toodud selgitus, et " Laste hoolduse jagamist vanemate vahel saab tõendada kas kohtuotsusega, riikliku perelepituse vanemluskokkuleppega või omavahelise kirjaliku nõusolekuga."</p> <p>Teeme ettepaneku selle täpsustuse sätestamiseks seaduses, et vanematele oleks ühene alus ja vältida lõputuid vaidlusi selle üle, kas tegelikult laps on olnud vanemate juures võrdselt või lapse sundimine igal juhul pool ja pool põhimõtet järgima. TTT arvestus võib saada argumendiks, miks vanemad hakkavad rohkem 50%/50% vanemlust taotlema.</p>	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.
19	<p>Eelnõu § 1 punkt 16 - seletuskiri kirjeldab eluasemekulude tasumist ülekandega. Teeme ettepaneku kirjeldada ka sularahas tasumist, sest praktikas võib see vajalik olla.</p>	Selgitame , et tõendamine kehtib nii ülekandega kui sularahas tasumise korral.
20	<p>Täiendavad ettepanekud:</p> <p>1. Üksikvanema toetus. Tunnistada kehtetuks SHS § 135 ja mitte täiendada paragrahvi 135 lõikega 21 (eelnõu §1 punkt 17). Kehtiva SHS § 135 kohaselt on TTT saajal, kelle kõik perekonnaliikmed on lapsed, õigus saada koos TTT-ga täiendavat sotsiaaltoetust 15 eurot. Kuna selle täiendava sotsiaaltoetuse maksmisel ei arvestata laste arvu peres ning seda pole kehtivuse ajal (10 aastat) indekseeritud/tõstetud, siis on see toetus kaotanud oma varasema võimaliku mõju ja mõtte.</p> <p>Erineva kooslusega perede erinev toetamine peaks vajadusel toimuma toimetulekupiirist lähtuvalt, sest just toimetulekupiiriga peaks olema tagatud kõigi pereliikmete esmavajaduste rahuldamine.</p> <p>Toimetulekupiiri kehtestamise mõte kaob ära, kui TTT ei taga esmavajaduste rahuldamist ning lisaks TTTle kavatakse jätkata täiendava 15 euro suuruse toetuse maksmist üksikvanematele.</p> <p>Analoogiat rakendades võiks samasugust riigieelarvest makstavat täiendavat sotsiaaltoetust (esmavajaduste rahuldamiseks) saada ka eakad ja alla 3. aastaste lastega pered (nt mähkmete ostuks), töötutega pered (nt töötötsinguteks), üliõpilased (nt õpikute soetamiseks) jne. Samamoodi nagu praegu on laste toimetulekupiir kõrgem, kui muudel pereliikmetel, saab toimetulekupiiri tõsta ka üksikvanemaga peredel ja teistel peredel, kus igakuised esmavajadused on tavapärasest</p>	Mitte arvestatud. Perede toetamine on prioriteet.

	suuremad. Korrektse toimetulekupiiri puhul puudub vajadus kehtestada erinevaid täiendavaid sotsiaaltoetusi, mida makstakse TTT vahenditest.	
21	<p>2. Internetikulu. Ettepanek: leida rahalised võimalused ja lisada kommunaalkulude komponendiks koduse internetikulude eraldi arvestamise minimaalne summa, mis oluliselt aitaks toetuse taotlejat inimväärse elukorralduse säilitamisel ja asjaajamisel. Kehtiva seaduse alusel on internetiteenuse kulu arvestatud toimetulekupiiri sisse. Arvestades üleüldist elukalliduse ja hindade tõusu on ka sideteenuste kulud märkimisväärselt kerkinud. Kommunikatsioonifirmad on pidevalt tõstnud oma pakutavate teenuste hindasid ja juba täna võib enam kui 25% toimetulekutoetuse piiri esimese pereliikme summast kuluda püsiinterneti kasutamise kulude katteks. Samas on Eesti riik olnud uhke oma toimiva e-riigi üle. Töötuks jäänud isik vajab internetiühendust, et suhelda riigiasutustega ja kandideerida erinevatele töökohtadele, sealjuures on esmane kandideerimine üldjuhul e-võimaluse teel. Lisaks vajavad lapsed/noored pidevalt interneti kasutamise võimalust, sest väga palju õppematerjali on kätte saadav internetis või tuleb koolitöö tehagi vajalikus interneti keskkonnas. Leiame, et interneti kasutamine on vältimatu igapäevane teenus nii tööotsinguteks, õpilastel koolitööde tegemiseks kui ka muudes eluvaldkondades. Arvestades kohalikke olusid nt Jõgeva maakonnas, kus pole ühtegi pangakontorit enam ja saab kasutada ainult internetipanga võimalust, kui taotlejal on internetiühendus ja oskused elektrooniliste vahendite kasutamiseks. Kõige lähemad pangakontorid on Tartus, kus tuleb enne vastuvõtule registreerida aeg (esmaltpõuab isikult interneti ühendust ja isiku enesetuvastamise võimalust), siis Tartusse sõita (sõidukulu) ja iga väljatrükitud arvelduskonto paberikandjal leht on tasuline.</p>	Teadmiseks võetud. Seletuskirjas on seda juba analüüsitud.
22	<p>3. Säästud. Käesoleval ajal eeldatakse, et peredel on mingis summas säästufond (arvelduskonto jääk) kriisilukordadeks, seega tuleks kokku leppida kindel summa pereliikmete arvu pealt, mis võib olla eelarve arvelduskonto jääk, mida TTT määramisel ei arvestataks sissetulekute hulka.</p>	Selgitame , et seletuskirjas on vastavat põhimõtet selgitatud eelnõu § 1 punktis 6.
23	<p>4. STAR arendused. Omavalitsustelt saadud tagasiside kohaselt vajaks parandamist olukord, kus STARis ei ole võimalust teha eitavat otsust, kui üliõpilasel puudub õigus leibkonnast eraldi TTT taotlemiseks või kui taotlejal puudub RR järgne elukoht. Samuti ei ole täna varade hindamiseks automaatselt täidetavat hindamisvormi, kuid võiks olla vorm, kuhu koonduvad autoregistri, kinnisvararegistri, äriregistri, väärtpaberite andmed.</p>	Teadmiseks võetud.

24	<p>5. Riigikogu menetluses oleva töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga 519 SE muudetakse SHSi ja täiendatakse § 131 lõikega 91, millega luuakse võimalus kuni 24- aastastele õpilastele ja üliõpilastele erandkorras määrata toimetulekutoetus, kui suhted pereliikmetega on katkenud või vanematel puudub võimekus oma lapsi toetada. Teeme ettepaneku lülitada eeltoodud sätte käesolevalt menetletava sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõusse (toimetulekutoetuse muudatused). Sealjuures vajaks kindlasti täiendavat selgitamist, kuidas hakkavad omavalitsused kontrollima suhete katkemist või mitte toetamist.</p>	<p>Nimetatud seadus on Riigikogus vastu võetud 14.05.2025</p>
25	<p>6. Teeme ettepaneku vaadata üle KOVile hüvitatava TTT menetlemise ja väljamaksmise kulu arvestamise alused ja suurus. Omavalitsused on seisukohal, et käesoleval ajal ühe taotluse menetlemise keskmine arvutatud kulu ei ole tegelikkusele vastav, mis toob kaasa selle, et riikliku ülesande täitmist (TTT maksmist) peavad omavalitsused rahastama osaliselt oma eelarvest. ELVL on riigieelarve läbirääkimistel korduvalt juhtinud tähelepanu valitsevale ebavõrdsusele seoses riikliku ülesande täitmisega kaasnevate kulude hüvitamisel: kui näiteks nime muutmise registreerimisel hüvitatakse 37,65 eurot ja sünni registreerimisel 17,26 eurot, siis toimetulekutoetuse määramise hüvitise piirmäär on põhjendamatult madal 9,41 eurot.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>
Eesti Töötukassa		
26	<p>1.1. Ettepanek on täiendada eelnõu § 1 uute punktidega 14 ja 15 järgmises sõnastuses: „14) paragrahvi 134 lõike 4 punkti 1 täiendatakse pärast sõna „tööta“ tekstiosaga „ega otsi tööd iseseisvalt või Eesti Töötukassa toel“; 15) paragrahvi 134 lõike 4 punkt 2 tunnistatakse kehtetuks“. Ettepanekust puudutatud sätete eesmärk on tuua sisse inimese vastutus teha pingutusi oma toimetuleku parandamiseks. Tööealise ja -võimelise inimese puhul, kes ei tööta, on selleks aktiivne töötus. Toetust taotleva tööealise ja -võimelise isiku või tema pereliikme aktiivsuskohustus tuleneb juba SHS § 134 lõike 4 punktist 1. Sama sätte punkt 2 seob toimetulekutoetuse määramisega seotud otsuse tegemise otseselt isiku töötuna registreerimise staatusega, jättes tähelepanuta muud võimalikud töötusliku aktiivsuse täitmise viisid. Töötuna arveloleku eraldi välja toomine punktis 2 võib luua eksliku arusaama, et aktiivsuse täitmiseks piisab üksnes töötuna registreerimisest. Praktikas võib see viia olukorrani, kus toimetulekutoetust vähendatakse või jäetakse määramata üksnes seetõttu, et isik ei ole Eesti Töötukassas arvel, sõltumata inimese tegelikest pingutustest töö leidmiseks. Lisaks võib see suurendada riski, et töötuna registreeruvad ka need isikud, kes soovivad taotleda</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Seletuskirja täiendatud.</p>

	<p>toimetulekutoetust, kuid tööle asuma valmis ei ole, näiteks sotsiaalsete probleemide või muude takistuste tõttu. Need inimesed vajaksid esmalt kohaliku omavalitsuse tuge sotsiaalse toimetuleku parandamiseks ning tööotsinguga saaksid inimesed alustada siis, kui nad on valmis kohe töle asuma.</p> <p>Ettepaneku eesmärk on muuta säte paindlikumaks ja sisulisemaks, rõhutades inimese üldist kohustust ja vastutust otsida tööd ning sotsiaaltöötaja rolli hinnata olukorda individuaalselt. Kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajal on võimalik inimesega kokku leppida sobivad sammud toimetuleku parandamiseks ja kui inimene on valmis tööle asuma, siis vajaduse korral suunata isik töötukassasse. SHS § 134 lõike 4 punkti 1 uus sõnastus võimaldab toimetulekutoetuse maksmisel arvestada sellega, kui isik ei ole põhjendamatult võtnud ette samme oma toimetuleku parandamiseks sh täitnud kohustust otsida tööd, sotsiaaltöötajaga kokku lepitud viisil.</p> <p>Kui töötu isik vajab toimetuleku parandamiseks pikaajalist ja mitmekülgset abi, milleks on vaja koordineerida koostööd töötukassaga, on võimalik rakendada SHS § 9 kohaselt juhtumikorraldust ning tööotsinguga seotud kokkulepped ja koostöö töötukassaga kirjeldada juhtumiplaanis.</p>	
27	<p>1.2. Kehtiv SHS § 134 lg 4 p 3 annab kohaliku omavalitsuse üksusele õiguse kasutada toimetulekutoetuse määramiseks töötuna arveloleva toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liikme tegevuskava andmeid, sealhulgas, kui isik on mõjuva põhjuseta jätnud tegevuskava täitmata või keeldunud talle pakutud sobivast tööst. Muudel juhtudel ei ole kohaliku omavalitsuse üksusel õigus SHS-st tulenevalt töötukassalt tegevuskava andmeid saada, kuna puudub õiguslik alus. Sotsiaalkaitseministri 27.12.2017 määruse nr 72 „Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus“ § 13 p 3 viimases lauses on märgitud töötukassa andmekogust esitlusinfona antavad tegevuskava andmed, aga seadusest tuleneva aluseta ei ole neid andmeid edaspidi võimalik anda.</p> <p>Kui kohaliku omavalitsuse üksus vajab ka sotsiaalteenuste, sotsiaaltoetuste (v.a toimetulekutoetus) ja muu abi andmise korraldamisel töötuna arveloleva isiku tegevuskava andmeid, palume lisada vastav säte asjaomastesse SHS-i paragrahvidesse (nt § 9, § 10, § 15 lg 2, § 151 ja § 152).</p>	Osaliselt arvestatud. Seletuskirja täiendatud.
	Sotsiaalkindlustusamet	
28	<p>1. Eelnõu lisa 1 "Muudatuste mõju" tabeli tulp "STARi arenduse vajadus" vajab täpsustamist, kuna kogu toimetulekutoetuse funktsionaalsus on plaanis tuua STAR1st üle STAR2te ja seega ei saa tabelis oleval kujul välja tuua, kas konkreetne eelnõus kavandatud muudatus tähendab STARi</p>	<p>1) Arvestatud. Seletuskirja ja lisa 1 täiendatud.</p> <p>2) Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.</p>

	<p>arenduse vajadust või mitte.1 Hetkel jääb eelnõu lisast 1 ekslik mulje, et arendatakse ka vana STARi.</p> <p>2. Täpsustame, et eelnõu seletuskirjas toodud STAR2 toimetulekutoetuse arenduse maksumus on arvutatud tänaste arenduspartnerite tunnihinna põhisel, mistõttu säilib risk, et uute partneritega võib summa muutuda.</p> <p>3. Kuivõrd eelnõuga nähakse ette vajadus x-tee teenuste järele, siis lisaks SKA arendusvajadustele vajavad täpsustamist ka teiste osapoolte arendusvajadused, kellega on vajadus andmeid vahetada. On oluline, et ka kolmandate osapoolte arendusplaanid ühtiksid SKA arendusplaanidega.</p>	3) Teadmiseks võetud.
29	<p>4. Eelnõu § 1 punkt 8 (SHS § 132 lõige 8). Palume eelnõu seletuskirjas selgitada, kas ja millises ulatuses tuleks ajateenistuses viibiva isiku puhul arvestada sissetulekuid kui tema toimetulekutoetuse määramisel ja maksmisel toimetulekupiirist ei lähtuta. Seejuures teeme ettepaneku ühtlustada eelnõu seletuskirja mõistekasutus (perekond v.s leibkond) ja kasutada üksnes terminit perekond.</p>	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.
30	<p>5. Lisaks eelnõus toodule soovime seoses toimetulekutoetuse arvestamise ja maksmisega ära markerida ühe täiendava praktilise probleemi. Nimelt on kohalikud omavalitsused (KOV) pöördunud SKA poole 1-2 sendiste kasutamise vähendamise probleemiga toimetulekutoetuse sularaha väljamaksete korral. Teadaolevalt vähendatakse 2025. aastast sularahaga arveldades vajadust kasutada 1- ja 2-sendiseid ning kehtib ümardamisreegel. Ümardamine ei kohaldu sotsiaaltoetustele, mistõttu KOV-idel on tekkimas raskusi toimetulekutoetuse väljamaksmisega sularahas, sest 1- ja 2- sendiste osakaal sularaharingluses väheneb ning neid ei ole võimalik väljamaksete tegemiseks juurde saada.</p>	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.
Andmekaitse Inspeksioon		
31	<p>1. Eelnõu § 1 p 5 (SHS paragrahvi 132 lõige 6¹). AKI peab vajalikuks selgitada, et ka avalikult kättesaadavad andmed on endiselt isikuandmed, mille suhtes kehtivad andmekaitseõudened täies mahus. Ehk järgima peab muuhulgas seda, et ka avalikustatud isikuandmete töötlemiseks oleks konkreetne õiguslik alus. Lisaks ei võimalda äriregister teha isikupõhist otsingut, vaid isiku osalust äriühingus on võimalik näha ainult konkreetse äriühingu registrikaardi kaudu. Seega osaluse kohta andmete saamiseks tuleb teha päring äriregistrisse.</p>	Arvestatud.
32	<p>2. STAR põhimääruse § 13 ei näe ette võimalust saada andmeid isiku äri- ja mittetulundusühingutes osalemise kohta, vaid selle paragrahvi p 14 lubab saada äriregistrist ainult andmed äriühingu</p>	Oleme teadlikud, et põhimääruses ei ole sellist võimalust hetkel ning seni käib see päringutega.

	juhatuse liikmeks ja füüsilisest isikust ettevõtjaks olemise kohta. Seetõttu jääb arusaamatuks, kuidas KOV hakkab vastavad andmed kontrollima.	
33	3. Jääb selgusetuks vajadus kontrollida isiku osalus mittetulundusühingus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine (mittetulundusühingute seaduse § 1 lg 1), seega ei too osalus osalejale ka varalist kasu. Lisaks võivad mittetulundusühingud sisaldada eriliiki isikuandmeid, mistõttu vajab nende andmete saamise õigus täiendavat hindamist ja põhjendamist.	Arvestatud. Eelnõu muudetud.
34	4. SHS § 132 lg 6 ⁴ taotleja ja tema perekonnaliikmete kogu varaline seis tuleb välja selgitada ja seda hinnata hiljemalt neljandal taotlemise korral ühe aasta jooksul. AKI hinnangul viitab sõna „vähemalt“ sellele, et kogu varaline seis saab teha kindlaks ka varem, kuid hiljemalt neljandal korral, mis on aga vastuolus nii seletuskirja selgitusega, et varalist seisu ei pea välja selgitama neil, kes taotlevad toetust 1-3 korda, aga ka nt kavandatava SHS § 132 lg 6 ³ sõnastusega, mis kohustab taotlejat esitama kogu konto väljavõte alles siis, kui ta taotleb toimetulekutoetust rohkem kui kolmel korral ühe aasta jooksul. Palume vaadata kavandatava SHS § 132 lg 6 ⁴ sõnastuse selle pilguga üle.	Selgitame. Varade terviklik hindamine on kohustuslik alates neljandast toimetulekutoetuse taotlemisest ühe aasta jooksul. Esimese kuni kolmanda taotlemise korral varade terviklik hindamine üldjuhul ei toimu, et vähendada lühiajalise toetuse taotlejate halduskoormust. Kohalikul omavalitsusel säilib siiski piiratud võimalus nõuda varade terviklikku hindamist varem. Korduv taotlemine annab märku, et inimese majanduslik toimetulematus on püsiv, mitte ajutine, ja vajab terviklikumat hindamist. Lisaks tekib suurem vajadus hinnata mitte ainult rahalisi vahendeid, vaid ka majandamiskäitumist ja võlakohustusi, et pakkuda taotleja muid teenuseid (nt. majandusliknõustamine, võlanõustamine).